

Utbildningsdepartementet

Möjlighet till betyg från årskurs 4 – efter försöksverksamheten

Innehållsförteckning

1	Författningsförslag	4
1.1	Förslag till lag om ändring i skollagen (2010:800).....	4
1.2	Förslag till förordning om ändring i skolförordningen (2011:185).....	11
2	Kunskapsresultaten i grundskolan behöver förbättras.....	13
2.1	Politiska överenskommelser om tidigare betyg.....	14
3	Nuvarande bestämmelser	15
3.1	Betyg i grundskolan och motsvarande skolformer	15
3.2	Skriftliga individuella utvecklingsplaner.....	17
3.3	Den pågående försöksverksamheten med betyg från årskurs 4	18
4	Skolor som vill ska kunna sätta betyg från årskurs 4.....	19
5	Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser.....	26
6	Konsekvenser	27
6.1	Vilka kan bli berörda?	27
6.2	Konsekvenser för barn, elever och skolans personal.....	27
6.3	Ekonomiska konsekvenser	28
6.4	Konsekvenser för den kommunala självstyrelsen och fristående skolor	29
6.5	Konsekvenser för jämställdhet och integration	30
6.6	Sveriges medlemskap i Europeiska unionen	31
7	Författningskommentar.....	32

Sammanfattning

Denna promemoria har utarbetats inom Regeringskansliet (Utbildningsdepartementet). I promemorian föreslås att det bemyndigande i skollagen (2010:800) som innebär att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om en försöksverksamhet som avser betygsättning i årskurs 4 och 5 i grundskolan, grundsärskolan och sameskolan och i årskurs 5 och 6 i specialskolan, ska upphävas. Den reglering om försöksverksamhet som har beslutats med stöd av bemyndigandet upphör samtidigt. I promemorian föreslås att det i stället i skollagen ska införas bestämmelser som innebär att en rektor får besluta att betyg ska sättas i årskurs 4 och 5 i grundskolan, grundsärskolan och sameskolan samt i årskurs 5 och 6 i specialskolan vid en skolenhet som rektorn ansvarar för. Lärarna vid berörd skolenhet ska ges tillfälle att yttra sig inför ett sådant beslut. Rektorn ska snarast underrätta huvudmannen om beslutet och huvudmannen ska anmäla beslutet till Statens skolverk. Beslutet ska gälla tills vidare eller till dess att det upphävs av ett nytt beslut av rektorn. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer ska bemyndigas att meddela föreskrifter om när en rektor som avser att fatta ett beslut om tidigare betygsättning ska fatta ett sådant beslut inför ett läsår.

För de skolenheter och årskurser som beslutet omfattar ska inte skollagens krav på att upprätta individuella utvecklingsplaner gälla.

För elever vid skolenheter som omfattas av ett sådant beslut ska betyg sättas i slutet av varje termin i årskurs 4 och 5 i grundskolan och sameskolan, i förekommande fall i grundsärskolan, samt i slutet av varje termin i årskurs 5 och 6 i specialskolan, i de ämnen som eleven har fått undervisning i under terminen. Om undervisningen i naturorienterade ämnen och samhällsorienterade ämnen i huvudsak varit ämnesövergripande fram till och med slutet av aktuell årskurs i grundskolan, specialskolan eller sameskolan, får rektorn dock besluta att ett sammanfattande betyg ska sättas för dessa respektive ämnen i den aktuella årskursen.

Betygsättningen ska bygga på en bedömning av de kunskaper som eleven inhämtat i ämnet till och med den aktuella terminen. Vid bedömningen ska elevens kunskaper ställas i relation till de kunskaper som en elev ska ha uppnått vid betygstillfället i förhållande till kunskapskraven i årskurs 6 i grundskolan, grundsärskolan och sameskolan och i förhållande till kunskapskraven i årskurs 7 i specialskolan.

I promemorian föreslås att det i skolförordningen (2011:185) ska införas en bestämmelse om att en rektor som avser att fatta ett beslut om tidigare betygssättning ska fatta beslutet senast den 30 april före det läsår då beslutet ska börja gälla. Det ska vidare anges i förordningen att terminsbetyg i dessa fall ska utfärdas vid slutet av varje termin i årskurserna 4 och 5 i grundskolan, sameskolan och, i förekommande fall, grundsärskolan samt vid slutet av varje termin i årskurs 5 och 6 i specialskolan.

Den ändring i skollagen som innebär att bemyndigandet för regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att meddela föreskrifter om en försöksverksamhet om tidigare betygsättning upphävs ska träda i kraft den 1 juli 2021. Ändringarna i övrigt i skollagen och skolförordningen ska träda i kraft den 1 april 2021. Ändringen i skollagen och skolförordningen om att rektorn får fatta beslut om tidigare betyg samt

senaste tidpunkt för detta tillämpas från den 1 april 2021 och ändringarna i författningarna i övrigt tillämpas på utbildning från och med höstterminen 2021.

1 Författningsförslag

1.1 Förslag till lag om ändring i skollagen (2010:800)

Härigenom föreskrivs i fråga om skollagen (2010:800)¹

dels att 3 kap. 13 a § ska upphöra att gälla,

dels att 10 kap. 13 och 19 §§, 11 kap. 16, 19 och 22 §§, 12 kap. 13 och 19 §§ och 13 kap. 13 och 20 §§ ska ha följande lydelse,

dels att det ska införas fyra nya paragrafer, 3 kap. 14 a §, 10 kap. 16 §, 12 kap. 16 § och 13 kap. 17 a §, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

3 kap.

14 a §

En rektor får besluta att betyg ska sättas i årskurs 4 och 5 i grundskolan, grundsärskolan och same-skolan och i årskurs 5 och 6 i specialskolan, vid en skolenhet som rektorn ansvarar för.

En rektor som överväger ett sådant beslut ska ge lärarna vid berörd skolenhet tillfälle att yttra sig.

Rektorn ska snarast underrätta huvudmannen om ett beslut enligt första stycket. Huvudmannen ska anmäla beslutet till Statens skolverk.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om när rektorn senast ska fatta ett beslut enligt första stycket inför ett läsår.

10 kap.

13 §²

I årskurs 1–5 ska läraren en gång per läsår, vid ett av utvecklingssamtalen, i en skriftlig individuell utvecklingsplan

1. ge omdömen om elevens kunskapsutveckling i förhållande till kunskapskraven i de ämnen som eleven får undervisning i, och

¹ Senaste lydelse av 3 kap. 13 a § 2017:174.

² Senaste lydelse 2014:456.

2. sammanfatta vilka insatser som behövs för att eleven ska nå kunskapskraven och i övrigt utvecklas så långt som möjligt inom ramen för läroplanen.

Den individuella utvecklingsplanen får även innehålla omdömen om elevens utveckling i övrigt inom ramen för läroplanen, om rektorn beslutar det. Överenskommelser mellan läraren, eleven och elevens vårdnadshavare vid utvecklingssamtalet ska alltid dokumenteras i utvecklingsplanen. Rektorn beslutar om utformningen av sådan skriftlig information som ges i utvecklingsplanen.

Skriftlig information om elevens skolgång får ges även vid andra tillfällen än vid ett utvecklingssamtal.

Om ett åtgärdsprogram utarbetas behöver inte den skriftliga individuella utvecklingsplanen innehålla en sammanfattning av vilka insatser i form av särskilt stöd som eleven behöver för att nå kunskapskraven.

Om en elev ges betyg i årskurs 4 och 5 gäller inte skyldigheten enligt första stycket i de aktuella årskurserna.

16 §³

Om betyg sätts i årskurs 4 och 5 ska betyg sättas i slutet av varje termin i de ämnen som eleven har fått undervisning i under terminen.

Om undervisningen i naturorienterade ämnen och samhällsorienterade ämnen i huvudsak varit ämnesövergripande fram till och med slutet av aktuell årskurs, får rektorn dock besluta att ett sammanfattande betyg ska sättas för dessa respektive ämnen i den aktuella årskursen.

19 §⁴

När betyg sätts innan ett ämne har avslutats, ska betygssättningen byggas på en bedömning av de kunskaper som eleven inhämtat i ämnet till och med den aktuella terminen.

Vid bedömningen ska elevens kunskaper

1. i årskurs 4 och 5, om betyg sätts i dessa årskurser, ställas i relation till de kunskapskrav som en elev ska ha uppnått vid betygstillfället i förhållande till kunskapskraven i årskurs 6,

1. i årskurs 6 ställas i relation till de kunskaper en elev ska ha uppnått

2. i årskurs 6 ställas i relation till de kunskaper en elev ska ha uppnått

³ Tidigare 16 § upphävd genom 2017:620.

⁴ Senaste lydelse 2010:2022.

vid betygstillfället i förhållande till kunskapskraven i årskurs 6, och

2. efter årskurs 6 ställas i relation till de kunskaper en elev ska ha uppnått vid betygstillfället i förhållande till kunskapskraven i årskurs 9.

vid betygstillfället i förhållande till kunskapskraven i årskurs 6, och

3. efter årskurs 6 ställas i relation till de kunskaper en elev ska ha uppnått vid betygstillfället i förhållande till kunskapskraven i årskurs 9.

11 kap.

16 §⁵

I årskurs 1–5 ska läraren en gång per läsår, vid ett av utvecklingssamtalen, i en skriftlig individuell utvecklingsplan

1. ge omdömen om elevens kunskapsutveckling i förhållande till kunskapskraven i de ämnen eller ämnesområden som eleven får undervisning i, och

2. sammanfatta vilka insatser som behövs för att eleven ska nå kunskapskraven och i övrigt utvecklas så långt som möjligt inom ramen för läroplanen.

Den individuella utvecklingsplanen får även innehålla omdömen om elevens utveckling i övrigt inom ramen för läroplanen, om rektorn beslutar det. Överenskommelser mellan läraren, eleven och elevens vårdnadshavare vid utvecklingssamtalet ska alltid dokumenteras i utvecklingsplanen. Rektorn beslutar om utformningen av sådan skriftlig information som ges i utvecklingsplanen.

Skriftlig information om elevens skolgång får ges även vid andra tillfällen än vid ett utvecklingssamtal.

Om ett åtgärdsprogram utarbetas behöver inte den skriftliga individuella utvecklingsplanen innehålla en sammanfattning av vilka insatser i form av särskilt stöd som eleven behöver för att nå kunskapskraven.

Om en elev ges betyg i årskurs 4 och 5 gäller inte skyldigheten enligt första stycket i de aktuella årskurserna.

19 §⁶

Om en elev eller elevens vårdnadshavare begär det, ska betyg sättas i grundskolans ämnen.

Betyg ska sättas i slutet av varje termin från och med årskurs 6 i de ämnen som eleven har fått undervisning i under terminen.

Om betyg sätts i årskurs 4 och 5 ska betyg sättas i slutet av varje termin i de ämnen som eleven har fått undervisning i under terminen.

⁵ Senaste lydelse 2014:456.

⁶ Senaste lydelse 2017:620.

22 §⁷

När betyg sätts innan ett ämne har avslutats, ska betygssättningen bygga på en bedömning av de kunskaper som eleven inhämtat i ämnet till och med den aktuella terminen.

Vid bedömningen ska elevens kunskaper

1. i årskurs 4 och 5, om betyg sätts i dessa årskurser, ställas i relation till de kunskapskrav som en elev ska ha uppnått vid betygstillfället i förhållande till kunskapskraven i årskurs 6,

1. i årskurs 6 ställas i relation till de kunskaper en elev ska ha uppnått vid betygstillfället i förhållande till kunskapskraven i årskurs 6, och

2. efter årskurs 6 ställas i relation till de kunskaper en elev ska ha uppnått vid betygstillfället i förhållande till kunskapskraven i årskurs 9.

2. i årskurs 6 ställas i relation till de kunskaper en elev ska ha uppnått vid betygstillfället i förhållande till kunskapskraven i årskurs 6, och

3. efter årskurs 6 ställas i relation till de kunskaper en elev ska ha uppnått vid betygstillfället i förhållande till kunskapskraven i årskurs 9.

12 kap.

13 §⁸

I årskurs 1–6 ska läraren en gång per läsår, vid ett av utvecklingssamtalen, i en skriftlig individuell utvecklingsplan

1. ge omdömen om elevens kunskapsutveckling i förhållande till kunskapskraven i de ämnen eller ämnesområden som eleven får undervisning i, och

2. sammanfatta vilka insatser som behövs för att eleven ska nå kunskapskraven och i övrigt utvecklas så långt som möjligt inom ramen för läroplanen.

Den individuella utvecklingsplanen får även innehålla omdömen om elevens utveckling i övrigt inom ramen för läroplanen, om rektorn beslutar det. Överenskommelser mellan läraren, eleven och elevens vårdnadshavare vid utvecklingssamtalet ska alltid dokumenteras i utvecklingsplanen. Rektorn beslutar om utformningen av sådan skriftlig information som ges i utvecklingsplanen.

Skriftlig information om elevens skolgång får ges även vid andra tillfällen än vid ett utvecklingssamtal.

Om ett åtgärdsprogram utarbetas behöver inte den skriftliga individuella utvecklingsplanen innehålla en sammanfattning av vilka insatser i form av särskilt stöd som eleven behöver för att nå kunskapskraven.

Om en elev ges betyg i årskurs 5 och 6 gäller inte skyldigheten enligt första stycket i de aktuella årskurserna.

⁷ Senaste lydelse 2010:2022.

⁸ Senaste lydelse 2014:456.

16 §⁹

Om betyg sätts i årskurs 5 och 6 ska betyg sättas i slutet av varje termin i de ämnen som eleven har fått undervisning i under terminen.

Om undervisningen i naturorienterade ämnen och samhällsorienterade ämnen i huvudsak varit ämnesövergripande fram till och med slutet av aktuell årskurs, får rektorn dock besluta att ett sammanfattande betyg ska sättas för dessa respektive ämnen i den aktuella årskursen.

19 §¹⁰

När betyg sätts innan ett ämne har avslutats, ska betygssättningen bygga på en bedömning av de kunskaper som eleven inhämtat i ämnet till och med den aktuella terminen.

Vid bedömningen ska elevens kunskaper

1. i årskurs 5 och 6 om betyg sätts i dessa årskurser, ställas i relation till de kunskapskrav som en elev ska ha uppnått vid betygstillfället i förhållande till kunskapskraven i årskurs 7,

1. i årskurs 7 ställas i relation till de kunskaper en elev ska ha uppnått vid betygstillfället i förhållande till kunskapskraven i årskurs 7, och

2. efter årskurs 7 ställas i relation till de kunskaper en elev ska ha uppnått vid betygstillfället i förhållande till kunskapskraven i årskurs 10.

2. i årskurs 7 ställas i relation till de kunskaper en elev ska ha uppnått vid betygstillfället i förhållande till kunskapskraven i årskurs 7, och

3. efter årskurs 7 ställas i relation till de kunskaper en elev ska ha uppnått vid betygstillfället i förhållande till kunskapskraven i årskurs 10.

13 kap.

13 §¹¹

I årskurs 1–5 ska läraren en gång per läsår, vid ett av utvecklingssamtalen, i en skriftlig individuell utvecklingsplan

1. ge omdömen om elevens kunskapsutveckling i förhållande till kunskapskraven i de ämnen som eleven får undervisning i, och

⁹ Tidigare 16 § upphävd genom 2017:620.

¹⁰ Senaste lydelse 2010:2022.

¹¹ Senaste lydelse 2014:456.

2. sammanfatta vilka insatser som behövs för att eleven ska nå kunskapskraven och i övrigt utvecklas så långt som möjligt inom ramen för läroplanen.

Den individuella utvecklingsplanen får även innehålla omdömen om elevens utveckling i övrigt inom ramen för läroplanen, om rektorn beslutar det. Överenskommelser mellan läraren, eleven och elevens vårdnadshavare vid utvecklingssamtalet ska alltid dokumenteras i utvecklingsplanen. Rektorn beslutar om utformningen av sådan skriftlig information som ges i utvecklingsplanen.

Skriftlig information om elevens skolgång får ges även vid andra tillfällen än vid ett utvecklingssamtal.

Om ett åtgärdsprogram utarbetas behöver inte den skriftliga individuella utvecklingsplanen innehålla en sammanfattning av vilka insatser i form av särskilt stöd som eleven behöver för att nå kunskapskraven.

Om en elev ges betyg i årskurs 4 och 5 gäller inte skyldigheten enligt första stycket i de aktuella årskurserna.

17 a §

Om betyg sätts i årskurs 4 och 5 ska betyg sättas i slutet av varje termin i de ämnen som eleven har fått undervisning i under terminen.

Om undervisningen i naturorienterade ämnen och samhällsorienterade ämnen i huvudsak varit ämnesövergripande fram till och med slutet av aktuell årskurs, får rektorn dock besluta att ett sammanfattande betyg ska sättas för dessa respektive ämnen i den aktuella årskursen.

20 §¹²

Betygssättningen ska på höstterminen i årskurs 6 bygga på en bedömning av de kunskaper som eleven har inhämtat i ämnet till och med den aktuella terminen. Vid bedömningen ska elevens kunskaper ställas i relation till de kunskaper en elev ska ha uppnått vid betygstillfället i förhållande till kunskapskraven i årskurs 6.

När betyg sätts innan ett ämne har avslutats, ska betygssättningen bygga på en bedömning av de kunskaper som eleven inhämtat i ämnet till och med den aktuella terminen.

Vid bedömningen ska elevens kunskaper

1. i årskurs 4 och 5, om betyg sätts i dessa årskurser, ställas i relation till de kunskapskrav som en elev ska ha uppnått vid betygstillfället i förhållande till kunskapskraven i årskurs 6, och

¹² Senaste lydelse 2010:2022.

2. i årskurs 6 ställas i relation till de kunskaper en elev ska ha uppnått vid betygstillfället i förhållande till kunskapskraven i årskurs 6.

1. Denna lag träder i kraft den 1 juli 2021 i fråga om 3 kap. 13 a § och i övrigt den 1 april 2021.

2. Bestämmelserna i 10 kap. 13 och 19 §§, 11 kap. 16, 19 och 22 §§, 12 kap. 13 och 19 §§ och 13 kap. 13 och 20 §§ i den nya lydelsen samt bestämmelserna i de nya 10 kap. 16 §, 12 kap. 16 § och 13 kap. 17 a § tillämpas första gången på utbildning från och med höstterminen 2021.

1.2 Förslag till förordning om ändring i skolförordningen (2011:185)

Härigenom föreskrivs i fråga om skolförordningen (2011:185)

dels att 6 kap. 11 § ska följande lydelse,

dels att det ska införas en ny paragraf, 6 kap. 1 a §, och närmast före 6 kap. 1 a § en ny rubrik av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

6 kap.

Tidigare betyg

1 a §

Ett beslut av en rektor enligt 3 kap. 14 a § skollagen (2010:800) om att betyg ska sättas i årskurs 4 och 5 i grundskolan, grundsärskolan och sameskolan och i årskurs 5 och 6 i specialskolan i en skolenhet som rektorn ansvarar för, ska fattas senast den 30 april före det läsår då beslutet ska börja gälla.

11 §¹

Terminsbetyg ska utfärdas vid slutet av

1. varje termin i årskurserna 4 och 5 i grundskolan och sameskolan och i förekommande fall i grundsärskolan samt i årskurserna 5 och 6 i specialskolan, om betyg sätts i dessa årskurser.

1. varje termin i årskurserna 6–8 i grundskolan och i förekommande fall i grundsärskolan, årskurserna 7–9 i specialskolan och årskurs 6 i sameskolan, och

2. varje termin i årskurserna 6–8 i grundskolan och i förekommande fall i grundsärskolan, årskurserna 7–9 i specialskolan och årskurs 6 i sameskolan, och

2. höstterminen i årskurs 9 i grundskolan och i förekommande fall i grundsärskolan och årskurs 10 i specialskolan.

3. höstterminen i årskurs 9 i grundskolan och i förekommande fall i grundsärskolan och årskurs 10 i specialskolan.

Terminsbetyg ska inte utfärdas om eleven ska få ett slutbetyg enligt 14 §.

¹ Senaste lydelse 2011:506.

1. Denna förordning träder i kraft den 1 april 2021.
2. Bestämmelserna i 6 kap. 11 § i den nya lydelsen tillämpas första gången på utbildning från och med höstterminen 2021.

2 Kunskapsresultaten i grundskolan behöver förbättras

Regeringens mål är att Sverige ska vara en framstående kunskapsnation. Alla elever i skolan ska få en utbildning av hög och likvärdig kvalitet och ges förutsättningar att uppnå de nationella målen och utveckla sina kunskaper, färdigheter och kompetenser så långt som möjligt oberoende av kön (prop. 2019/20:1 utg.omr. 16).

Den svenska skolan nådde mycket goda kunskapsresultat fram till mitten av 1990-talet. Svenska elevers resultat inom matematik, naturvetenskap och läsförståelse i grundskolans senare år försämrades därefter påtagligt i internationella kunskapsmätningar, se bl.a. rapporterna Vad påverkar resultaten i svensk grundskola? (Statens skolverk 2009) samt Skolverkets lägesbedömning 2017 (rapport 455). Flera undersökningar visar dock att resultaten har förbättrats de senaste åren. PISA-undersökningen (Programme for International Student Assessment) från 2015 visade t.ex. på ett positivt trendbrott där svenska 15-åringar fick ett förbättrat resultat i matematik och läsförståelse jämfört med PISA 2012 (Skolverket 2016, rapport 450). Denna resultatuppgång bekräftas i den senaste PISA-undersökningen från 2018. De svenska resultaten i läsförståelse, matematik och naturvetenskap är nu på samma nivåer som 2006. Dessutom har Sveriges resultat i ett internationellt perspektiv förbättrats och svenska elever presterar nu över OECD-genomsnittet inom alla tre ämnesområden (Skolverket 2019, rapport 487). Även TIMSS 2015 (Trends in International Mathematics and Science Study) visade ett trendbrott (Skolverket 2016, rapport 448). TIMSS mäter elevers kunskaper i och attityder till matematik och naturvetenskap i årskurs 4 och 8 och efter försämringar i tidigare undersökningar förbättrades tre av fyra resultat 2015. Jämfört med resultaten i EU och OECD presterade svenska elever, såväl fjärdeklassare som åttondeklassare, dock något under genomsnittet i matematik. Vidare visar PIRLS 2016 (Progress in International Reading Literacy Study) att svenska fjärdeklassare har höjt sin läsförmåga och nivån skiljer sig inte från resultaten vid den första mätningen 2001 (Skolverket 2017, rapport 463). De svenska eleverna presterade såväl då som 2016 bättre än genomsnittet i EU- och OECD-länderna.

Trots att svenska elevers resultat i internationella kunskapsmätningar vänt upp tydligt de senaste åren så behöver mer göras för att förbättra kunskapsresultaten. Svenska elever är inom viktiga områden långt ifrån den framstående position som är regeringens mål. Bilden förstärks ytterligare av att alltför många elever inte når godkänt resultat på de nationella proven och att mer än 15 procent av eleverna som avslutar årskurs 9 saknar behörighet till gymnasieskolans nationella program (se Skolverkets statistik). Det kan också konstateras att Sverige inte har nått EU:s utbildningspolitiska riktmärke när det gäller elever utan godtagbar baskompetens, dvs. att andelen 15-åringar som är lågpresterande i läsför-

ståelse, matematik och naturkunskap ska vara lägre än 15 procent (se prop. 2019/20:1 utg.omr. 16).

En del i arbetet med att förbättra kunskapsresultaten är att säkerställa att alla elever tidigt får den ledning och stimulans som de behöver för att de ska kunna utvecklas så långt som möjligt. Elever som av olika skäl har svårt att uppfylla de nationella kunskapskrav som finns ska tidigt ges det stöd som de behöver i sin utveckling.

Regeringen har vidtagit en rad åtgärder för att säkerställa att elevernas kunskaper följs upp och att tidiga insatser ges i skolan. Bland annat infördes 2016 kunskapskrav i läsförståelse i årskurs 1 och nationella bedömningsstöd i matematik samt i svenska och svenska som andraspråk för lågstadiet. Med hjälp av bedömningsstöden kan läraren tidigt identifiera elever som riskerar att inte nå kunskapskraven men även de elever som kommit långt i sin kunskapsutveckling och därför behöver ytterligare stimulans. Den 1 juli 2019 infördes även ett obligatoriskt nationellt kartläggningmaterial i förskoleklassen om språklig medvetenhet och matematiskt tänkande samt en läsa-, skriva- och räknagaranti för tidiga stödsinsatser i förskoleklassen och lågstadiet. Andra centrala uppföljningsinstrument i skolan är skriftliga individuella utvecklingsplaner, utvecklingssamtal och, i årskurs 6 och uppåt, betyg.

2.1 Politiska överenskommelser om tidigare betyg

Det finns två politiska överenskommelser om tidigare betyg. Den första ingicks den 11 februari 2015 mellan Socialdemokraterna, Moderata samlingspartiet, Miljöpartiet de gröna, Centerpartiet, Liberalerna och Kristdemokraterna (U2015/00774/S). Av överenskommelsen framgår bl.a. att dagens bestämmelser om betyg från och med årskurs 6 ska kvarstå, men att en försöksverksamhet där skolor ska få ge betyg från och med årskurs 4 skulle införas. En försöksverksamhet har införts och administreras av Statens skolverk i enlighet med överenskommelsen. Försöksverksamheten får i enlighet med överenskommelsen omfatta högst 100 skolor. Försöket ska följas och utvärderas löpande av Skolverket eller annan myndighet. Av överenskommelsen följer även att hela det nya betygssystemet ska utvärderas grundligt och redovisas i en kontrollstation inför riksdagen år 2020. Överenskommelsen gäller till och med kontrollstationen 2020, men innehållet kan förändras dessförinnan om alla parter är eniga om det.

I januari 2019 ingicks det så kallade januariavtalet, som är en sakpolitisk överenskommelse mellan Socialdemokraterna, Centerpartiet, Liberalerna och Miljöpartiet de gröna. I januariavtalet framgår av punkt 50 att ”Skolor som vill ska kunna införa betyg från årskurs 4. Reformen införs första juli 2020, då det nuvarande försöket upphör”. I departementspromemorian Möjlighet till betyg från årskurs 4 (U2019/04190/S) föreslås att alla skolor som vill ska få möjlighet att införa betyg från årskurs 4. För att det skulle vara möjligt redan inför höstterminen 2020 föreslogs att den pågående försöksverksamheten med betyg från årskurs 4 skulle öppnas upp för alla skolor som ville delta. Vidare aviserades att bestämmelser om en möjlighet till betyg från årskurs 4 därefter borde införas i skollagen och skolför-

ordningen inför höstterminen 2021, då försöksverksamheten enligt befintliga bestämmelser upphör. Av remissynpunkterna på förslagen i promemorian framgår att ett antal remissinstanser ansåg att ändringar inte borde göras i den pågående försöksverksamheten. Mot denna bakgrund och med anledning av utbrottet av det virus som orsakar covid-19 och de konsekvenser som detta får för skolan valde regeringen och samarbetspartierna att inte gå vidare med promemorians förslag om ändringar inför höstterminen 2020. I stället remitteras denna promemoria.

3 Nuvarande bestämmelser

3.1 Betyg i grundskolan och motsvarande skolformer

Bestämmelser om betyg finns på flera författningsnivåer

Bestämmelser om betyg för de olika skolformerna i skolväsendet finns dels i skollagen (2010:800), dels i de förordningar som reglerar de olika skolformerna. Skolförordningen (2011:185) innehåller bestämmelser som kompletterar skollagen bl.a. när det gäller grundskolan, grundsärskolan, specialskolan och sameskolan. Bestämmelser för skolområdet som har meddelats av regeringen och Skolverket finns även i Statens skolverks författningssamling (SKOLFS).

Allmänna bestämmelser om betyg finns i 3 kap. skollagen. I grundskolan, grundsärskolan, specialskolan och sameskolan ska betyg sättas i den utsträckning och form som följer av skollagen eller annan författning. Rektorn ska se till att betyg sätts i enlighet med skollagen och andra författningar och eleverna ska informeras om de grunder som tillämpas vid betygssättningen (3 kap. 13–15 §§ skollagen).

Närmare om tidpunkten för betygssättningen och sammanfattande betyg

Tidpunkten för betygssättningen regleras i skollagen. I grundskolan ska betyg sättas i slutet av varje termin från och med årskurs 6 i alla ämnen som eleven har fått undervisning i under terminen. Detsamma gäller i grundsärskolan, om en elev eller elevens vårdnadshavare begär det. I sameskolan gäller att betyg ska sättas i slutet av varje termin i årskurs 6 i de ämnen som eleven fått undervisning i under terminen. Motsvarande gäller även i specialskolan, från och med årskurs 7 (10 kap. 15 §, 11 kap. 19 §, 12 kap. 15 § och 13 kap. 16 och 17 §§).

Om undervisningen i naturorienterande ämnen respektive samhällsorienterande ämnen i huvudsak varit ämnesövergripande fram till och med slutet av årskurs 6, får rektorn dock besluta att ett sammanfattande betyg ska sättas för dessa respektive ämnen i årskurs 6 i grundskolan och sameskolan. Motsvarande gäller i specialskolan i årskurs 7 (10 kap. 15 §, 13 kap. 16 § och 12 kap. 15 § skollagen).

I grundsärskolan innefattar naturorienterande ämnen och samhällsorienterande ämnen inte enskilda ämnen utan betyg sätts i dessa två ämnen

(11 kap. 6 och 19 §§ skollagen). Om en elev i grundsärskolan har läst ett ämne enligt grundskolans kursplaner och eleven eller elevens vårdnadshavare begär att betyg sätts i ämnet, ska dock bestämmelser som gäller betygssättning i grundskolan tillämpas (11 kap. 21 § skollagen).

Betygsskalan och kunskapskraven

Som betyg ska någon av beteckningarna A, B, C, D, E eller F användas i grundskolan, sameskolan och specialskolan. Högsta betyg betecknas med A och lägsta godkända betyg med E. Betyg för icke godkänt resultat betecknas med F. Detsamma gäller för grundsärskolan förutom att för den elev som inte uppnår kraven för betyget E ska betyg inte sättas i ämnet (10 kap. 17 §, 11 kap. 20 §, 12 kap. 17 § och 13 kap. 18 § skollagen). Om det i grundskolan, sameskolan och specialskolan saknas underlag för bedömning av en elevs kunskaper i ett ämne på grund av elevens frånvaro, ska betyg inte sättas i ämnet (10 kap. 18 §, 12 kap. 18 § och 13 kap. 19 § skollagen).

Att det ska finnas kunskapskrav för betygen A–E regleras i skolförordningen (6 kap. 7 §). För grundskolan ska kunskapskrav finnas i årskurs 1 för läsförståelse, i årskurs 3 för matematik, svenska och svenska som andraspråk samt gemensamt dels för samhällsorienterande ämnen, dels för naturorienterande ämnen, i årskurs 6 för samtliga ämnen utom moderna språk och i årskurs 9 för samtliga ämnen. Kunskapskraven i årskurs 1 och 3 anger den lägsta godtagbara kunskapsnivån för en elev i slutet av årskursen. Kunskapskraven i årskurs 6 anger den kunskapsnivå som krävs för ett visst betyg när betyg sätts sista gången före slutet av årskurs 6. Kunskapskraven i årskurs 9 anger den kunskapsnivå som krävs för ett visst betyg när ett ämne avslutas (9 kap. 2 § skolförordningen). Det är Skolverket som har meddelat föreskrifter om vilka kunskapskrav som gäller för bl.a. grundskolans ämnen, samiska, grundsärskolans ämnen och ämnesområden samt för vissa ämnen i specialskolan (SKOLFS 2011:19, 2011:23, 2011:29, 2011:56 och 2011:57).

När betyg sätts innan ett ämne har avslutats, ska betygssättningen bygga på en bedömning av de kunskaper som eleven inhämtat i ämnet till och med den aktuella terminen. Vid bedömningen ska elevens kunskaper i årskurs 6 i grundskolan, grundsärskolan och sameskolan ställas i relation till de kunskaper en elev ska ha uppnått vid betygstillfället i förhållande till kunskapskraven i årskurs 6. Efter årskurs 6 i grundskolan och grundsärskolan ska elevens kunskaper ställas i relation till de kunskaper en elev ska ha uppnått vid betygstillfället i förhållande till kunskapskraven i årskurs 9 (10 kap. 19 §, 11 kap. 22 § och 13 kap. 20 § skollagen). Motsvarande gäller specialskolan i årskurs 7–10 (12 kap. 19 § skollagen). När betyg sätts efter det att ett ämne har avslutats ska betyget bestämmas med hjälp av bestämda kunskapskrav (10 kap. 20 §, 11 kap. 22 § och 12 kap. 20 § skollagen).

3.2 Skriftliga individuella utvecklingsplaner

Vad innehåller en skriftlig individuell utvecklingsplan?

I de årskurser där betyg inte ges ska det i stället upprättas skriftliga individuella utvecklingsplaner. I en skriftlig individuell utvecklingsplan ska läraren dels ge omdömen om elevens kunskapsutveckling i förhållande till kunskapskraven i de ämnen som eleven får undervisning i, dels sammanfatta vilka insatser som behövs för att eleven ska nå kunskapskraven och i övrigt utvecklas så långt som möjligt inom ramen för läroplanen.

För en elev som ges särskilt stöd ska ett åtgärdsprogram utarbetas. Där ska det framgå vilka behoven är, hur de ska tillgodoses och hur åtgärderna ska följas upp. Om ett åtgärdsprogram utarbetats behöver inte den skriftliga individuella utvecklingsplanen innehålla en sammanfattning av vilka insatser i form av särskilt stöd som eleven behöver för att nå kunskapskraven (3 kap. 9 § skollagen).

Den individuella utvecklingsplanen får innehålla omdömen om elevens utveckling i övrigt inom ramen för läroplanen, om rektorn beslutar det. Överenskommelser mellan läraren, eleven och elevens vårdnadshavare vid utvecklingssamtalet (se nedan) ska alltid dokumenteras i utvecklingsplanen. Det är rektorn som beslutar om utformningen av sådan skriftlig information som ges i utvecklingsplanen (10 kap. 13 §, 11 kap. 16 och 16 a §§, 12 kap. 13 och 13 a §§ och 13 kap. 13 § skollagen).

En skriftlig individuell utvecklingsplan ska upprättas vid ett av utvecklingssamtalen

Minst en gång varje termin ska läraren, eleven och elevens vårdnadshavare ha ett utvecklingssamtal om hur elevens kunskapsutveckling och sociala utveckling bäst kan stödjas samt om vilka insatser som behövs för att eleven ska nå kunskapskraven och i övrigt utvecklas så långt som möjligt inom ramen för läroplanen. Informationen vid utvecklingssamtalet ska grunda sig på en utvärdering av elevens utveckling i förhållande till läroplanen och kunskapskraven i de ämnen eller ämnesområden som eleven får undervisning i. I vissa fall ska utvecklingssamtalen resultera i ett åtgärdsprogram (3 kap. 9 §, 10 kap. 12 §, 11 kap. 15 §, 12 kap. 12 § och 13 kap. 12 § skollagen).

En skriftlig individuell utvecklingsplan ska upprättas en gång per läsår vid ett av utvecklingssamtalen i de årskurser där betyg inte ges, dvs. i årskurs 1–5 i grundskolan, grundsärskolan och sameskolan samt i årskurs 1–6 i specialskolan. Skriftlig information om elevens skolgång får även ges vid andra tillfällen än vid ett utvecklingssamtal.

Skriftliga individuella utvecklingsplaner ska även upprättas en gång per läsår för elever i årskurs 6–9 i grundsärskolan i de fall betyg inte sätts. Motsvarande gäller för elever i årskurs 7–10 i specialskolan som läser enligt grundsärskolans kursplaner (10 kap. 13 §, 11 kap. 16 och 16 a §§, 12 kap. 13 och 13 a §§ och 13 kap. 13 § skollagen).

3.3 Den pågående försöksverksamheten med betyg från årskurs 4

Bemyndigandet i skollagen och försöksförordningen

Den nuvarande försöksverksamheten med betyg från och med årskurs 4 grundar sig på ett bemyndigande i skollagen, enligt förslag i propositionen En försöksverksamhet med betyg från och med årskurs 4 (prop. 2016/17:46). Enligt bemyndigandet får regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddela föreskrifter om en försöksverksamhet som omfattar högst etthundra skolenheter och som avser betygssättning i årskurs 4 och 5 i grundskolan, grundsärskolan och sameskolan och i årskurs 5 och 6 i specialskola. Sådana föreskrifter får innebära undantag från kraven på att skriva individuella utvecklingsplaner i dessa årskurser och skolformer (3 kap. 13 a §).

Bestämmelser om försöksverksamheten finns i förordningen (2017:175) om försöksverksamhet med betyg från årskurs 4 i grundskolan, grundsärskolan och sameskolan och från årskurs 5 i specialskolan (försöksförordningen).

Betygsättningen i försöksverksamheten

Av försöksförordningen framgår bland annat att för deltagande skolor ska betyg sättas och utfärdas i slutet av varje termin i årskurs 4 och 5 i grundskolan, grundsärskolan och sameskolan och i slutet av varje termin i årskurs 5 och 6 i specialskolan, i de ämnen som eleven har fått undervisning i under terminen. När betyg sätts ska betygssättningen bygga på en bedömning av de kunskaper som eleven inhämtat till och med den aktuella terminen. Vid bedömningen ska elevens kunskaper ställas i relation till de kunskaper som en elev ska ha uppnått vid betygstillfället i förhållande till kunskapskraven i årskurs 6 i grundskolan, grundsärskolan och sameskolan och i förhållande till kunskapskraven i årskurs 7 i specialskolan (3 § försöksförordningen). I de årskurser där betyg sätts finns inte något krav på att upprätta skriftliga individuella utvecklingsplaner (4 § försöksförordningen).

Förutsättningar för deltagande i försöksverksamheten

Förutsättningarna för deltagande i försöksverksamheten är att en huvudman bara får delta i försöksverksamheten om det hos den berörda skolenhetens rektor och lärare finns intresse av att delta. Rektorn ska ha dokumenterat sitt intresse genom en tjänsteanteckning. Lärarnas intresse ska ha uttryckts genom skriftlig dokumentation. För de lärare som är fackligt anslutna bör det göras genom arbetstagarorganisationer på skolenheten. Dessutom ska eleverna vid berörda skolenheter och deras vårdnadshavare ha haft möjlighet att yttra sig (5 §).

En huvudman med fyra skolenheter eller fler får delta i försöksverksamheten med högst en fjärdedel av alla sina skolenheter. En huvudman med tre eller färre skolenheter får delta med en skolenhet. Totalt får högst etthundra skolenheter delta i försöksverksamheten (6 och 7 §§ försöksförordningen).

Vidare finns det bestämmelser om ansökan om deltagande i försöksverksamheten till Statens skolverk, skyldighet för deltagande huvudmän att lämna de uppgifter som Skolverket begär och att medverka i uppföljning och utvärdering av försöksverksamheten, samt bemyndigande för Skolverket att meddela föreskrifter om verkställighet av förordningen (8–11 §§ försöksförordningen).

Förordningen trädde i kraft den 1 april 2017 och tillämpas på utbildning från och med läsåret 2017/18. Förordningen upphör att gälla vid utgången av juni 2021.

4 Skolor som vill ska kunna sätta betyg från årskurs 4

Förslag: Det bemyndigande i skollagen som innebär att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om en försöksverksamhet som avser betygsättning i årskurs 4 och 5 i grundskolan, grundsärskolan och sameskolan och i årskurs 5 och 6 i specialskolan, ska upphävas. Den reglering om försöksverksamhet som har beslutats med stöd av bemyndigandet upphör samtidigt. Det ska i stället i skollagen införas bestämmelser som innebär att en rektor får besluta att betyg ska sättas i årskurs 4 och 5 i grundskolan, grundsärskolan och sameskolan samt i årskurs 5 och 6 i specialskolan vid en skolenhet som rektorn ansvarar för. Om en rektor överväger ett sådant beslut ska lärarna vid berörd skolenhet ges tillfälle att yttra sig. En rektor som fattar ett beslut om tidigare betygsättning ska snarast underrätta huvudmannen om beslutet och huvudmannen ska anmäla beslutet till Statens skolverk. Det ska i skollagen införas ett bemyndigande för regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att meddela föreskrifter om när rektorn senast ska fatta ett beslut om tidigare betygsättning inför det läsår som beslutet ska gälla.

För skolenheter och årskurser som omfattas av ett beslut om tidigare betygsättning ska inte skollagens krav på att upprätta individuella utvecklingsplaner gälla.

För elever vid skolenheter som omfattas av ett sådant beslut ska betyg sättas i slutet av varje termin i årskurs 4 och 5 i grundskolan och sameskolan, i förekommande fall i grundsärskolan samt i slutet av varje termin i årskurs 5 och 6 i specialskolan, i de ämnen som eleven har fått undervisning i under terminen. Om undervisningen i naturorienterade ämnen och samhällsorienterade ämnen i huvudsak varit ämnesövergripande fram till och med slutet av aktuell årskurs i grundskolan, specialskolan eller sameskolan, får rektorn dock besluta att ett sammanfattande betyg ska sättas för dessa respektive ämnen i den aktuella årskursen.

Betygsättningen ska bygga på en bedömning av de kunskaper som eleven inhämtat i ämnet till och med den aktuella terminen. Vid bedömningen ska elevens kunskaper ställas i relation till de kunskaper som en elev ska ha uppnått vid betygsstillfället i förhållande till kunskapskraven i

årskurs 6 i grundskolan, grundsärskolan och sameskolan och i förhållande till kunskapskraven i årskurs 7 i specialskolan.

I skolförordningen ska det införas en bestämmelse om att rektorn ska fatta beslut om att betyg ska sättas senast den 30 april före det läsår då beslutet ska börja att gälla. I skolförordningen ska det även införas en bestämmelse om att terminsbetyg i dessa fall ska utfärdas vid slutet av varje termin i årskurserna 4 och 5 i grundskolan, sameskolan och, i förekommande fall, grundsärskolan samt vid slutet av varje termin i årskurs 5 och 6 i specialskolan.

Skälen för förslaget

Tidigare betyg kan ge stöd i uppföljningen av elevers kunskapsutveckling

Kunskapsresultaten i den svenska skolan måste förbättras. För att ge alla elever bästa möjligheter att utvecklas är det av största vikt att lärarna systematiskt följer upp, bedömer och utvärderar elevernas kunskapsutveckling. En viktig del i arbetet med att förbättra kunskapsresultaten är att säkerställa att alla elever får den ledning och stimulans som de behöver och att även stöd ges när så behövs.

Det har under lång tid debatterats huruvida betyg i tidigare årskurser kan vara ett sätt att stärka uppföljningen av elevernas kunskapsutveckling. I departementspromemorian En bättre skolstart för alla: bedömning och betyg för progression i lärandet (U2014/4873/S) argumenteras det för att införande av betyg tidigare i grundskolan och motsvarande skolformer kan vara ett sätt att systematiskt följa upp elevernas kunskapsutveckling och främja att stöd ges i rätt tid. Även i remisspromemorian Möjlighet till betyg från årskurs 4 (U2019/04190/S) görs bedömningen att tidigare betyg kan utgöra en tydlig information om elevers kunskapsutveckling och kan användas för uppföljning av resultat samt tydliggöra behov av insatser. Av remissynpunkterna på förslagen i den först nämnda promemorian framgår att ett stort antal remissinstanser ansåg att införandet av betyg från årskurs 6 borde utvärderas innan ytterligare eventuella steg tas gällande tidigare betyg. En sådan utvärdering finns nu tillgänglig.

Skolverkets utvärdering av betyg från årskurs 6 visar på både positiva och negativa konsekvenser av tidigare betyg

Regeringen beslutade den 30 juli 2015 att ge Statens skolverk i uppdrag att utvärdera införandet av betyg från årskurs 6 (U2015/03990/S). Skolverket redovisade uppdraget 2017 och fann bl.a. att betygen i årskurs 6 verkar ha lett till ett ökat fokus på elevernas kunskapsutveckling och då främst när det gäller de elever vars kunskaper inte når upp till kunskapskraven för betyget E (Skolverket, 2017). Totalt uppger cirka 46 procent av lärarna att det med betygen är lite eller mycket lättare att upptäcka elever i behov av stöd. Framförallt uppger lärare som inte tidigare satt betyg att det efter införandet av betyg från årskurs 6 är något lättare att förstå elevernas kunskapsnivå och att identifiera vilka elever som riskerar att inte nå upp till betyget E. Trots detta konstaterar Skolverket att flera omständigheter tyder på att det inte har skett någon förändring i hur många elever som faktiskt får stöd efter att betygen från årskurs 6 infördes jämfört med tidigare.

Vidare visar utvärderingen att många uppfattar betygen som en tydlig information till elever och vårdnadshavare. Ungefär 45 procent av lärarna uppger att det i och med betygen är lite eller mycket lättare att få eleverna att förstå hur de ligger till kunskapsmässigt, och ungefär en tredjedel uppger att det är lättare att få elevernas vårdnadshavare att förstå detta. Även vårdnadshavare framför i intervjuer att betygen tydliggör var på skalan eleven ligger kunskapsmässigt.

Resultaten i Skolverkets utvärdering visar även att tidigare betyg kan påverka elevernas motivation. Drygt hälften av lärarna i undersökningen upplever generellt elevernas motivation som högre till följd av betygen. Hela 80 procent av eleverna uppger att de arbetar hårdare när de vet att de får betyg och i intervjuer framgår att även vårdnadshavare upplever sina barns motivation som högre.

När det gäller elevernas kunskapsutveckling anger hela 40 procent av lärarna att elevernas kunskapsutveckling är lite eller mycket högre efter att betygen infördes. Lite drygt hälften av lärarna uppger att den är ungefär som innan och knappt 6 procent anser att den är lägre efter införandet.

Hos både lärare, elever och vårdnadshavare finns dock upplevelsen att olika grupper av elever påverkas på olika sätt av de tidigare betygen. Högpresterande elever och flickor som grupp upplevs motiveras av betygen i högre grad än lågpresterande elever och pojkar. Vidare upplever drygt 54 procent av lärarna att högpresterande elevers kunskapsutveckling är lite eller mycket högre efter införandet av betygen. Motsvarande siffra för lågpresterande elever är 25 procent. Samtidigt uppger 12 procent av lärarna att lågpresterande elevers kunskapsutveckling är mycket eller lite lägre efter betygens införande, jämfört med endast 2 procent för högpresterande elever. Motsvarande skillnader finns gällande flickor och pojkar. För flickor upplever 40 procent av lärarna att deras kunskapsutveckling är högre, jämfört med 27 procent för pojkar. Det är också fler lärare som upplever att pojkars kunskapsutveckling blivit lägre, nästan 7 procent, än som upplever samma sak för flickor, 2 procent. Värt att notera är dock att för samtliga grupper, även lågpresterande elever och pojkar, är det fler lärare som anger att elevgruppen har en mer positiv kunskapsutveckling efter införandet av betyg från årskurs 6 än innan detta.

När det gäller frågan om stress hos eleverna uppger 77 procent av lärarna att eleverna är mer stressade efter att betyg från årskurs 6 införts. Även eleverna i årskurs 6 uppger i högre utsträckning efter betygens införande att de är stressade i skolan jämfört med innan. Elever som fått betyg från årskurs 6 är inte heller mindre stressade i årskurs 7–9 i jämförelse med elever som fått betyg från årskurs 8. Det finns alltså inget i utvärderingen som tyder på att betygsstressen i de högre årskurserna kan dämpas genom att eleverna vänjs vid betyg från en tidigare ålder. Däremot framgår att elevens omgivning har stor betydelse för hur eleven upplever betygen, t.ex. hur lärarna pratar om betygen. Ytterligare ett resultat från utvärderingen är att betygen uppges ha inkluderats i det systematiska kvalitetsarbetet hos en majoritet av huvudmännen.

Sammantaget gör Skolverket bedömningen att betygen från årskurs 6 bidragit till både positiva och negativa konsekvenser och att det inte är möjligt att uttala sig om huruvida betygen har haft en faktisk effekt på elevers resultat och kunskapsutveckling.

Försöksverksamheten utvärderas genom en kvalitativ studie

Utifrån överenskommelsen mellan Socialdemokraterna, Moderata samlingspartiet, Miljöpartiet de gröna, Centerpartiet, Liberalerna och Kristdemokraterna infördes 2017 en försöksverksamhet där skolor gavs möjlighet att sätta betyg från årskurs 4. I propositionen En försöksverksamhet med betyg från och med årskurs 4 (prop. 2016/17:46) framhåller regeringen att effekterna av att införa tidigare betyg inte är tillräckligt vetenskapligt belagda men att ett sätt att fördjupa kunskapen inom området kan vara att genomföra en mindre omfattande och frivillig försöksverksamhet. I propositionen gjordes även bedömningen att efter som deltagande i försöksverksamheten bygger på frivillighet bör de skolor som deltar ha förutsättningar att vid genomförandet minimera eventuella negativa konsekvenser av tidiga betyg.

Intresset för att delta i den tidsbegränsade försöksverksamheten, såsom den utformats med exempelvis krav på ansökan till en statlig myndighet, begränsningar i hur stor andel av en huvudmans skolenheter som får omfattas samt krav på yttrande från elever och vårdnadshavare, har visat sig vara lågt. Från försöksverksamhetens början hösten 2017 deltog 9 huvudmän med 11 skolenheter (Skolverkets årsredovisning 2017). Under 2019 deltog 12 huvudmän med 15 skolenheter (Skolverkets årsredovisning 2019). Skolverket har påbörjat den utvärdering av försöksverksamheten som ingår i uppdraget (U2016/04865/S). Myndigheten konstaterar dock att det inte är möjligt att genomföra en utvärdering av betygens påverkan på elevernas kunskapsutveckling som kan ge generaliserbara resultat (Skolverkets årsredovisning 2017). I stället genomförs en kvalitativ studie av bedömningspraktiken på deltagande skolor liksom på skolor som genomfört annat systematiskt pedagogiskt utvecklingsarbete. Skolverket följer också försöket genom att samla in betyg och genom enkäter riktade till elever och lärare (Skolverkets årsredovisning 2018 och 2019).

Rektorer som vill ska kunna införa betyg från årskurs 4

I enlighet med januariavtalet bör en möjlighet för alla skolor att sätta betyg från årskurs 4 i grundskolan, grundsärskolan och sameskolan, samt från årskurs 5 i specialskolan, införas. Permanenta bestämmelser om en möjlighet till betyg från årskurs 4 bör införas i skollagen och skolförordningen inför höstterminen 2021, då försöksverksamheten upphör. Genom att försöksverksamheten fullföljs kan erfarenheter samlas in även under försöksverksamhetens sista år. Dessa kan t.ex. handla om hur skolor som inför tidigare betyg arbetar för att främja elevernas utveckling, samtidigt som negativa konsekvenser minimeras. Dessa erfarenheter kan senare andra skolor som vill införa tidigare betyg använda sig av.

Inom ramen för den pågående försöksverksamheten är det huvudmannen som fattar beslutet om att ansöka om deltagande i försöksverksamheten. Det är dock rektorn som ska leda och samordna det pedagogiska arbetet vid en skolenhet som han eller hon ansvarar för och som ska besluta om enhetens inre organisation (2 kap. 9 och 10 §§ skollagen). Rektorn har även ett utpekat ansvar i flera delar avseende betyg. Bland annat ansvarar rektorn för att betyg sätts i enlighet med gällande bestämmelser och det är rektorn som ska utfärda olika betygsdokument (se t.ex. 3 kap. 14 §

skollagen och 6 kap. 10, 13, 16 och 17 §§ skolförordningen). Det är vidare rektorn som har bäst kunskap om förutsättningarna på skolan och som kan bedöma om tidigare betyg är lämpligt att införa på skolenheten. Mot denna bakgrund bör det vara rektorn, som ett led i det pedagogiska arbetet, som beslutar om tidigare betyg ska sättas vid skolenheten. Genom att rektorn fattar beslutet skapas förutsättningar för att betygssättningen från och med årskurs 4 blir ett genomtänkt inslag i det pedagogiska arbetet vid enheten.

Ett sådant beslut bör fattas med utgångspunkt i en analys av vilka förutsättningar som finns på skolenheten och vilka förhållanden som bör råda för att främja positiva och undvika negativa konsekvenser av förändringen. I detta arbete kan elevhälsans psykologiska och psykosociala kompetens utgöra ett viktigt stöd. Betydelsefulla förhållanden kan bl.a. handla om vilken bild av betygens betydelse som lärarna förmedlar till eleverna. Skolverkets utvärdering av betyg från årskurs 6 visar att det finns oroväckande tecken på att tidigare betyg kan leda till ökad stress hos eleverna, något som behöver beaktas i rektorns beslutsfattande. I utvärderingen uppger 77 procent av lärarna att eleverna är mer stressade efter att betyg från årskurs 6 införts. Även eleverna i årskurs 6 uppger i högre utsträckning efter betygens införande att de är stressade i skolan jämfört med innan. Däremot framgår också av utvärderingen att elevens omgivning har stor betydelse för hur eleven upplever betygen, t.ex. hur lärarna pratar om betygen. Det är i detta sammanhang viktigt att komma ihåg att betygen i dessa årskurser endast utgör ett sätt att följa upp elevers kunskapsutveckling. De har ingen formell funktion som påverkar eleven, vilket t.ex. slutbetygen i årskurs 9 har som urvalsinstrument till fortsatt utbildning. Betygen kan i dessa fall utgöra en del i en tydlig information om såväl den enskilda elevens, som elevgruppers, kunskapsutveckling. Detta kan användas för uppföljning av resultat på såväl individ- som skolnivå och tydliggöra behov av insatser. Om behov av insatser identifierats är det naturligtvis viktigt att sådana, utifrån gällande bestämmelser, också sätts in. En sådan tydlig uppföljning och eventuella insatser skulle även kunna stärka motivationen hos elever. Därigenom skulle betygen kunna leda till förbättrade kunskapsresultat.

Den föreslagna ändringen i skollagen torde medföra att betyg i större utsträckning än i dag kommer att ges från olika årskurser i olika skolor i Sverige. Redan i dag deltar dock några skolor i försöksverksamheten med betyg från årskurs 4 och det finns även särskilda bestämmelser om betyg för fristående skolor med waldorfpedagogisk inriktning. Betyg ska som huvudregel sättas när ett ämne har avslutats och slutbetyg ska utfärdas, men i sådana fristående skolor behöver betyg inte sättas innan ett ämne har avslutats (6 kap. 8 § skolförordningen). En hög likvärdighet betyder således inte att utbildningen ska vara likformig i alla delar. Även om det finns ett värde i att betygssystemet i stor utsträckning är sammanhållet och utformat på samma sätt i alla skolor, så finns det även ett värde i att ge rektorer en frihet att bestämma vad som passar bäst för den skolenhet som de ansvarar för.

Förutsättningarna för att sätta tidigare betyg förenklas

Inom ramen för den pågående försöksverksamheten har det ställts upp ett antal villkor som måste vara uppfyllda för att det vid en skolenhet ska få

sättas tidigare betyg, se avsnitt 3.3. Dessa villkor skulle kunna vara en förklaring till det låga deltagandet i försöksverksamheten. När nu permanenta bestämmelser föreslås införas i skollagen och skolförordningen om en möjlighet att sätta betyg från årskurs 4 bör villkoren förenklas. Det bör t.ex. inte finnas en begränsning av det högsta antal skolenheter i landet där tidigare betyg får sättas eller av hur många av en huvudmans skolenheter som får omfattas.

Att rektorn fattar beslutet innebär ytterligare en förenkling av beslutsprocessen. Huvudmannen har dock det yttersta ansvaret för att utbildningen genomförs i enlighet med bestämmelserna i skollagen och andra föreskrifter (2 kap. 8 § skollagen). Det innebär t.ex. att det ytterst är huvudmannen som ansvarar för att beslut om betyg som huvudregel fattas av legitimerade lärare (2 kap. 13, 15 och 17–19 §§ samt 3 kap. 16 § skollagen). Frågan om i vilka årskurser betyg ska sättas kan därmed i viss utsträckning få konsekvenser för huvudmannens beslut om kompetensutveckling och fördelning av lärarresurser mellan skolenheterna. Beslutet bedöms även i viss mån kunna få konsekvenser för huvudmannens systematiska kvalitetsarbete i övrigt, t.ex. kring uppföljning av elevresultat. Det förutsätts därför att huvudmannen och rektorn har en dialog kring vilka förutsättningar det finns för tidigare betyg vid skolenheten och hur detta eventuellt kan påverka huvudmannens arbete i övrigt. Mot denna bakgrund bör rektorn fatta sitt beslut i god tid före det läsår då beslutet ska börja att gälla och snarast underrätta huvudmannen om beslutet. På detta sätt säkerställs att huvudmannen är informerad och att det finns tid för huvudmannen och rektorn att genomföra de åtgärder som eventuellt kan behövas inför ett införande av tidigare betyg. För att skapa enhetlighet i förutsättningarna för skolor att införa tidigare betyg bör det på nationell nivå fastslås när rektorn senast ska fatta sitt beslut. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer bör därför bemyndigas att meddela föreskrifter om när rektorn senast ska fatta sitt beslut inför det läsår då beslutet ska gälla. På så vis kan även föreskrifterna om tidpunkten lättare ändras om erfarenheterna visar att en annan tidpunkt är lämpligare. I denna promemoria föreslås att tidpunkten ska vara den 30 april före det läsår som beslutet ska börja gälla. Det bör inte uppställas något formkrav när det gäller rektorns underrättelse om beslutet till huvudmannen, utan det bör räcka med att huvudmannen får information muntligt eller genom exempelvis ett mail. Det bör vidare vara huvudmannen som anmäler beslutet till Skolverket. Att beslutet anmäls till Skolverket ger myndigheten möjlighet att följa utvecklingen inom området.

I försöksverksamheten finns i dag villkor om att lärarna ska ha uttryckt intresse för tidigare betyg genom skriftlig dokumentation. Legitimerade lärare har ansvaret för den undervisning som han eller hon bedriver (2 kap. 15 §). Som nämnts är det dock rektorn som leder och samordnar det pedagogiska arbetet vid en skolenhet. Mot denna bakgrund, och för att ytterligare underlätta processen att införa tidigare betyg, bör villkoret ändras till att om en rektor överväger att fatta ett beslut om tidigare betyg ska lärarna vid berörd skolenhet ges tillfälle att yttra sig. Det innebär att lärarna ska ha getts tillfälle att yttra sig i ett sådant stadium av beslutsprocessen att rektorn har en reell möjlighet att beakta lärarnas yttranden innan rektorn tar slutlig ställning.

Vidare bör de särskilda krav som i dag finns om att elever och vårdnadshavare ska ha getts möjlighet att yttra sig i frågan om tidigare betyg inte tas med i de permanenta bestämmelserna. I skollagen finns det redan generella bestämmelser som reglerar inflytande och samråd. Där anges bl.a. att elever ska ges inflytande över utbildningen. Vårdnadshavare för elever i grundskolan, grundsärskolan, specialskolan och sameskolan ska erbjudas möjlighet till inflytande över utbildningen. Vidare följer det av skollagens bestämmelser att det vid varje skolenhet ska finnas ett eller flera forum för samråd med eleverna och vårdnadshavarna. Där ska sådana frågor behandlas som är viktiga för enhetens verksamhet och som kan ha betydelse för eleverna och vårdnadshavarna. Inom ramen för ett eller flera sådana forum ska eleverna och vårdnadshavarna informeras om förslag till beslut i sådana frågor och ges tillfälle att komma med synpunkter innan beslut fattas (se 4 kap. 9, 12 och 13 §§ skollagen). Det bedöms därmed inte finnas behov av specifika bestämmelser om inflytande och samråd för elever och vårdnadshavare i just denna fråga.

Bestämmelserna om betyg i skollagen och andra författningar ska gälla vid tidigare betygssättning

Samma bestämmelser som gäller generellt vid betygssättning i skollagen och i andra författningar bör tillämpas även när betyg sätts i årskurs 4 och 5, men med vissa anpassningar till dessa årskurser. Det innebär t.ex. att för elever vid skolenheter som omfattas av ett beslut om tidigare betyg ska betyg sättas i slutet av varje termin i årskurs 4 och 5 i grundskolan, grundsärskolan och sameskolan och i slutet av varje termin i årskurs 5 och 6 i specialskolan, i de ämnen som eleven har fått undervisning i under terminen. I skolförordningen bör det vidare införas en bestämmelse om att terminsbetyg i dessa fall ska utfärdas vid slutet av varje termin i årskurserna 4 och 5 i grundskolan, sameskolan och, i förekommande fall, grundsärskolan samt vid slutet av varje termin i årskurs 5 och 6 i specialskolan.

På samma sätt som i dag gäller för betyg i årskurs 6 i grundskolan och sameskolan och årskurs 7 i specialskolan, bör rektorn få besluta att ett sammanfattande betyg ska sättas i naturorienterande och samhällsorienterande ämnen (NO- och SO-ämnen) om undervisningen fram till och med slutet av berörd årskurs har varit ämnesövergripande. Någon sådan reglering finns i dag inte i förordningen som styr försöksverksamheten. Det bedöms dock saknas skäl för att samma möjlighet till ett sammanfattande betyg inte ska finnas i de fall betyg sätts i tidigare årskurser. Regeringen konstaterade i propositionen Betyg från årskurs 6 i grundskolan (2009/10:219) att undervisning i de enskilda NO- och SO-ämnena sällan förekommer i de lägre årskurserna och för att skapa ett sammanhang och samband i undervisningen under de första sex årskurserna finns det starka skäl att införa en möjlighet att sätta ett sammanfattande betyg i dessa ämnesgrupper i årskurs 6 i grundskolan. Frågan blir dock inte aktuell för grundsärskolans del eftersom det inte finns separata NO- och SO-ämnen i grundsärskolan. I stället utgör naturorienterande och samhällsorienterande ämnen två egna ämnen. Elever inom grundsärskolan kan dock i vissa fall få undervisning i grundskolans ämnen och i dessa fall gäller de bestämmelser som finns för grundskolan.

Tidigare betygssättning bör inte kombineras med krav på skriftliga individuella utvecklingsplaner

Enligt gällande reglering finns det inte något krav på att upprätta skriftliga individuella utvecklingsplaner i de årskurser där betyg sätts. I propositionen En försöksverksamhet med betyg från och med årskurs 4 (prop. 2016/17:46) gjorde regeringen bedömningen att de elever som ingår i försöksverksamheten och deras föräldrar kommer att få en tydlig information om elevernas kunskapsutveckling genom betygen och utvecklingssamtalen, men att det är av stor vikt att återkopplingen av elevernas kunskapsutveckling i samband med betyg görs med hänsyn till elevens ålder, mognad och särskilda förutsättningar. Vidare gjordes bedömningen att på motsvarande sätt som i dag ska det även vara möjligt för deltagande skolor att upprätta skriftliga individuella utvecklingsplaner om skolans rektor bedömer att eleverna har behov av detta. Dessa resonemang bedöms vara applicerbara även vid införandet av en generell möjlighet att sätta tidigare betyg. Det bör således även fortsättningsvis inte finnas krav på att upprätta skriftliga individuella utvecklingsplaner med omdömen för de skolenheter och årskurser där tidigare betyg sätts.

5 Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

Förslag: Den ändring i skollagen som innebär att det befintliga bemyndigandet för regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att meddela föreskrifter om en försöksverksamhet med tidigare betygssättning upphävs, ska träda i kraft den 1 juli 2021. Ändringarna i övrigt i skollagen och skolförordningen ska träda i kraft den 1 april 2021. Ändringen i skollagen och skolförordningen om att rektorn får fatta beslut om tidigare betyg samt senaste tidpunkt för detta ska tillämpas från den 1 april 2021 och ändringarna i författningarna i övrigt ska tillämpas på utbildning från och med höstterminen 2021.

Skälen för förslaget

Den nuvarande försöksverksamheten med tidigare betygssättning upphör vid utgången av juni 2021. Det är därför lämpligt att bemyndigandet i skollagen för regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att meddela föreskrifter om försöksverksamheten upphävs vid samma tidpunkt. Ändringarna i skollagen i övrigt bör träda i kraft den 1 april 2021, så att de rektorer som anser att det är lämpligt har möjlighet att senast den 30 april fatta beslut om tidigare betygssättning inför höstterminen 2021. Även ändringarna i skolförordningen som föranleds av ändringarna i skollagen bör träda i kraft den 1 april. De föreslagna ändringarna i skollagen och skolförordningen om att rektorn får fatta beslut om tidigare beslut samt senaste tidpunkt för detta bör tillämpas från den 1 april och ändringarna i övrigt bör tillämpas från och med höstterminen läsåret 2021.

De skolor som vill kan därmed införa tidigare betyg från och med denna termin.

6 Konsekvenser

6.1 Vilka kan bli berörda?

Beroende på vad rektorn beslutar, berörs elever i årskurs 4 och 5 i grundskolan, grundsärskolan och sameskolan, samt elever i årskurs 5 och 6 i specialskolan. Läsåret 2019/20 gick det ca 245 000 elever i årskurs 4 eller 5 i grundskolan. Av dessa var 48,6 procent flickor och 51,4 procent pojkar. Totalt fanns det 2 806 kommunala skolenheter och 664 skolenheter med fristående huvudman som hade årskurs 4 eller 5. I grundsärskolan gick samma läsår 2 747 elever i årskurs 4 eller 5. Totalt fanns 572 skolenheter med grundsärskola. I sameskolan fanns samma läsår 57 elever i årskurs 4 och 5. Totalt fanns 5 skolenheter inom sameskolan. I specialskolan gick samma läsår 159 elever i årskurs 5 eller 6. Totalt fanns 9 skolenheter inom specialskolan. Även lärare och rektorer vid de aktuella skolenheterna berörs.

6.2 Konsekvenser för barn, elever och skolans personal

Sverige har åtagit sig att följa FN:s konvention om barnets rättigheter (barnkonventionen som gäller som svensk lag från den 1 januari 2020) och FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning, och därmed att säkerställa varje barns rättigheter enligt konventionerna. Enligt barnkonventionens artikel 3 ska vad som bedöms vara barnets bästa beaktas i första hand vid alla åtgärder som rör barn. Förslaget är utformat utifrån barnets bästa där förmågan att klara skolan som ett medel för att uppnå autonomi är en viktig del.

Betygssättning rör i högsta grad barnet som elev. Betyget ska bygga på en bedömning av elevens kunskaper i förhållande till de nationellt fastställda kunskapskraven. Det är skolans och lärarnas ansvar att kunskapskraven och målen med utbildningen uppnås. Läraren ska i undervisningen utgå från den enskilda elevens behov och arbeta för att eleven får den undervisning som just den eleven behöver. Detta innebär även att de elever som behöver extra stöd ska ges individuellt anpassat stöd. Betyg är ett redskap bland flera som syftar till att varje elev ska få den utbildning som de har rätt till.

Enligt barnkonventionen ska vidare barnets åsikter beaktas vid alla åtgärder som rör barnet (artikel 12). Som konstateras i avsnitt 4 framgår redan av skollagen att elever ska ges inflytande över sin utbildning och att det vid varje skolenhet ska finnas ett eller flera forum för samråd med barnen, eleverna och vårdnadshavare. Dessa bestämmelser om rektorns

ansvar för information och samråd med eleverna och vårdnadshavarna bedöms vara tillräckliga eftersom eleverna ges möjlighet att uttrycka sin åsikt inför det att rektorn fattar beslut.

Det finns oroväckande tecken på att tidigare betyg kan leda till ökad stress hos eleverna. Statens skolverks undersökning Attityder till skolan visar även att den upplevda stressen hos elever har ökat de senaste åren och att en tredjedel av eleverna i årskurs 4–6 känner sig stressade en gång i veckan eller mer (Skolverket 2019, rapport 479). Som tidigare angetts bör därför ett beslut om tidigare betyg fattas med utgångspunkt i en analys av vilka förutsättningar som finns på skolenheten och vilka förhållanden som bör råda för att främja positiva och undvika negativa konsekvenser av förändringen. I detta arbete kan elevhälsan utgöra ett viktigt stöd. Elevhälsan ska verka förebyggande och hälsofrämjande och ska bl.a. omfatta psykologiska och psykosociala insatser. Elevhälsan kan t.ex. utgöra ett stöd i arbetet med att kartlägga och analysera vilka förhållanden som finns på skolan inför beslut om tidigare betyg och identifiera åtgärder som kan förbygga stress hos eleverna. Det kan bl.a. handla om vilken bild av betygens betydelse som lärarna förmedlar till eleverna. Det är av stor vikt att information om införandet av tidigare betyg, liksom återkoppling angående elevens betyg, sker med hänsyn till elevens ålder och mognad samt förutsättningar och behov. Liksom i propositionen En försöksverksamhet med betyg från och med årskurs 4 (prop. 2016/17:46), kan det även framhållas att eftersom det är frivilligt att införa tidigare betyg bör de skolor som väljer att införa sådana betyg ha förutsättningar att minimera eventuella negativa konsekvenser. Sammantaget bör detta medföra att konsekvenser i form av ökad stress för eleverna kan begränsas.

I denna departementspromemoria görs vidare bedömningen att lärares och rektorers administrativa arbete generellt sett inte ökas av möjligheten att införa betyg från årskurs 4. Detta bl.a. mot bakgrund av det borttagna kravet på att upprätta skriftliga individuella utvecklingsplaner i de fall som betyg sätts. Det bör dock framhållas att det är frivilligt för skolan att införa tidigare betyg och att ett sådant beslut bör föregås av en analys över vilka förutsättningar som råder på den berörda skolenheten.

6.3 Ekonomiska konsekvenser

De ekonomiska konsekvenserna av att införa betyg från årskurs 4 bedöms vara små. Majoriteten av de grundskolor som har årskurs 4 och 5 har även betygssättande årskurser, dvs. årskurs 6 och uppåt. Enbart ca 12 procent av de skolenheter som har årskurs 4 och 5 är skolor som enbart har årskurserna 1–5 (Skolverkets statistik). Det innebär att administrativa system och rutiner i de allra flesta fall redan finns på plats. Det är vidare mycket vanligt att lärare som undervisar i årskurs 4 och 5 även undervisar i årskurs 6, vilket innebär att dessa lärare redan har såväl kompetens som erfarenhet av att sätta betyg. Skolverket erbjuder även fortbildning om betygssättning för lärare i årskurs 4–6 inom de nationella skolutvecklingsprogrammen. Inför införandet av betyg från årskurs 6 i grundskolan, grundsärskolan och sameskolan respektive årskurs 7 i specialskolan genomfördes även särskilda utbildningsinsatser inom området bedömning och betygssättning.

Den nya kostnaden för den tid som lärare kommer att lägga ner på betygs-sättningen från årskurs 4 kan vidare anses kompenseras av den förväntade kostnadsminskningen som borttagandet av kravet på skriftliga individuella utvecklingsplaner med skriftliga omdömen för berörda årskurser medför. Rektorn måste även fatta sitt beslut i god tid före det läsår då beslutet ska börja att gälla och snarast underrätta huvudmannen om beslutet. Detta ger rektorn och huvudmannen förutsättningar att i dialog planera för hur tidigare betyg kan införas vid skolenheten på ett kostnadseffektivt sätt. Vidare föreslås att huvudmannen endast ska göra en enkel anmälan till Skolverket. Kostnaden för detta bedöms som försumbar. Mot denna bakgrund görs bedömningen att kostnaderna för tidigare betyg bör vara marginella.

När det gäller den s.k. kommunala finansieringsprincipen kan det framhållas att det är frivilligt för skolan att införa tidigare betyg. Rektorn behöver inför beslut om att betyg ska sättas i årskurs 4 och 5 bedöma vilka förutsättningar som gäller på skolenheten, t.ex. lärarnas eventuella behov av kompetensutveckling och vilka administrativa system som finns, samt förhålla sig till de ekonomiska ramar som huvudmannen beslutar om. Som framgått ovan görs vidare bedömningen att kostnaden för skolenheter att sätta tidigare betyg bör vara marginella.

Även kostnaden för Skolverket att hantera anmälningar om att en skola ska införa tidigare betyg bedöms som marginell och kan hanteras inom myndighetens befintliga ekonomisk ram. För att stödja skolor som inför betyg från årskurs 4 har Skolverket genom förslag i budgetpropositionen för 2020 tillförts 1 miljon kronor per år för genomförandet av implementeringsinsatser.

6.4 Konsekvenser för den kommunala självstyrelsen och fristående skolor

Den förslagna ordningen där en enskild rektor ges mandat att avgöra om tidigare betyg ska sättas vid skolenheten innebär att styrningen av verksamheten i denna del flyttas från huvudmannen till en tjänsteman. För de kommunala huvudmännen innebär detta ett ingrepp i den kommunala självstyrelsen. Rektorn har dock redan i dag på flera områden ett utpekat ansvar enligt skollagen. Att ge rektorn ett utpekat ansvar genom skollagen, och därigenom inskränka kommunens möjlighet att styra sin verksamhet, utgör således inte någon nyhet. I denna departementspromemoria görs bedömningen att ingreppet i självstyrelsen får anses vara relativt begränsat. Ett alternativ till den förslagna ordningen skulle vara att i stället låta huvudmannen besluta om tidigare betyg ska införas vid en eller flera av huvudmannens skolenheter. En sådan ordning skulle inte innebära något ingrepp i den kommunala självstyrelsen. Som framgår i avsnitt 4 görs dock bedömningen att det är av vikt att det är rektorn som ges mandat att fatta beslut i frågan. Det är rektorn som är pedagogisk ledare för skolan och genom att rektorn ges mandat att besluta i frågan skapas förutsättningar för att betygs-sättningen från och med årskurs 4 blir ett genomtänkt inslag i det pedagogiska arbetet på skolenheten. Det är även rektorn som har ansvar för skolans resultat och för att de utvärderas i förhållande

till de nationella målen och kunskapskraven (se t.ex. avsnitt 2.8 Rektorns ansvar, Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet). Det är vidare rektorn som har bäst kunskap om förutsättningarna på skolan och som kan bedöma om tidigare betyg är lämpligt att införa på skolenheten. Mot denna bakgrund görs bedömningen att syftet inte kan uppnås med någon mindre ingripande åtgärd och att ingreppet inte går utöver ändamålet som föranleder den föreslagna ordningen (14 kap. 3 § regeringsformen).

När det gäller frågan om när beslut om tidigare betyg senast ska fattas föreslås i denna promemoria att det bör vara regeringen eller en myndighet som regeringen bestämmer som meddelar föreskrifter om detta. Ett alternativ till detta skulle kunna vara att i bemyndigandet även lägga till ”en kommun” som då ger möjlighet för kommuner att lokalt besluta om tidpunkten. Ett sådant alternativ bedöms dock inte vara lämpligt eftersom alla typer av skolor oavsett huvudmannaskap omfattas av förslaget. Som anförts i avsnitt 4 görs också bedömningen att det är viktigt att detta föreskrivs på nationell nivå för att skapa enhetlighet i förutsättningarna för att införa betygssättning i årskurs 4 och 5 i grundskolan, grundsärskolan och sameskolan och i årskurs 5 och 6 i specialskolan. Med hänsyn till detta görs bedömningen att ändamålet inte kan uppnås på annat sätt än det föreslagna och att den inskränkning i den kommunala självstyrelsen som detta kan utgöra står i rimlig proportion till detta (14 kap. 3 § regeringsformen).

De föreslagna förändringarna kommer inte att medföra några särskilda konsekvenser för de 664 fristående skolenheter med årskurs 4 och 5 i förhållande till de kommunala skolorna, eftersom alla skolor kommer att kunna utnyttja möjligheten med tidigare betyg på lika villkor.

6.5 Konsekvenser för jämställdhet och integration

För de skolenheter där betyg sätts från årskurs 4, respektive årskurs 5 i specialskolan, kommer samma bestämmelser att gälla i förhållande till alla elever oavsett kön och bakgrund. Skolverkets utvärdering av betyg från årskurs 6 visar visserligen att fler lärare upplever att flickors kunskapsutveckling är högre efter införandet av betygen än pojkarnas – 40 procent jämfört med 27 procent. Det är också fler lärare som upplever att pojkars kunskapsutveckling blivit lägre, nästan 7 procent, än som upplever det samma för flickor, 2 procent. Detta bör i stor utsträckning kunna kopplas till skillnader mellan hög- och lågpresterande elever, då flickor i större utsträckning än pojkar tillhör gruppen högpresterande elever och pojkar i större utsträckning än flickor tillhör gruppen lågpresterande elever. Värt att notera är dock att för samtliga grupper, även lågpresterande elever och pojkar som grupp, är det fler lärare som anger att elevgruppen har en mer positiv kunskapsutveckling efter införandet av betyg från årskurs 6 än innan detta.

När det gäller stress så visar Skolverkets undersökning Attityder till skolan att den upplevda stressen hos elever i årskurs 4–6 visserligen har ökat mellan 2015 och 2018, men att skillnaden mellan pojkar och flickor inte var signifikant vid mätningen 2018 (Skolverket 2019, rapport 479).

Vidare föreslås i denna promemoria, till skillnad mot när betyg från årskurs 6 infördes, endast en möjlighet för skolor att införa tidigare betyg. Eftersom införandet bygger på frivillighet bör de skolor som inför tidigare betyg ha förutsättningar att vid genomförandet främja positiva och minimera negativa konsekvenser inkl. stress hos både flickor och pojkar, se vidare avsnitt 4. Överlag bedöms tidigare betyg därmed inte ha några negativa konsekvenser vare sig för jämställdheten mellan kvinnor och män eller mellan pojkar och flickor.

Förslaget bedöms inte heller ha negativa konsekvenser för möjligheterna att nå de integrationspolitiska målen.

6.6 Sveriges medlemskap i Europeiska unionen

De föreslagna förändringarna rör frågor som inte är reglerade i EU-rätten.

7 Författningskommentar

7.1 Förslaget till lag om ändring i skollagen (2010:800)

3 kap.

14 a §

En rektor får besluta att betyg ska sättas i årskurs 4 och 5 i grundskolan, grundsärskolan och sameskolan och i årskurs 5 och 6 i specialskolan, vid en skolenhet som rektorn ansvarar för.

En rektor som överväger ett sådant beslut ska ge lärarna vid berörd skolenhet tillfälle att yttra sig.

Rektorn ska snarast underrätta huvudmannen om ett beslut enligt första stycket. Huvudmannen ska anmäla beslutet till Statens skolverk.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om när rektorn senast ska fatta ett beslut enligt första stycket inför ett läsår.

Paragrafen är *ny*. Den innehåller bestämmelser om att en rektor får besluta att tidigare betyg ska sättas vid en skolenhet som han eller hon ansvarar för.

Genom paragrafens *första stycke* ges en rektor som önskar det en möjlighet att besluta om att betyg ska sättas i årskurs 4 och 5 i grundskolan, grundsärskolan och sameskolan i årskurs 5 och 6 i specialskolan vid en skolenhet som rektorn ansvarar för. Det är således frivilligt att besluta om detta.

I *andra stycket* anges att om en rektor överväger att fatta ett beslut om tidigare betyg ska lärarna vid berörd skolenhet ges tillfälle att yttra sig. Det innebär att lärarna ska ha gets tillfälle att yttra sig i ett sådant stadium av beslutsprocessen att rektorn har en reell möjlighet att beakta lärarnas yttranden innan rektorn tar slutlig ställning.

I *tredje stycket* anges att en rektor som fattar ett beslut om tidigare betygsättning ska snarast underrätta huvudmannen om beslutet. I paragrafen uppställs inget formkrav om hur huvudmannen ska underrättas, utan det räcker med att huvudmannen får information muntligt eller genom exempelvis ett mail. Det är huvudmannen som ska anmäla beslutet om tidigare betyg till Statens skolverk.

I *fjärde stycket* införs ett bemyndigande för regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att meddela föreskrifter om när rektorn senast ska fatta beslut om tidigare betyg inför ett läsår. Det behövs tid för huvudmannen och rektorn att genomföra de åtgärder som eventuellt kan behövas inför ett införande av tidigare betyg.

Allmänna bestämmelser om betyg och betygsättning finns i 3 kap. 13–21 §§. Vissa anpassningar med anledning av rektorns möjlighet att besluta om att betyg ska sättas i ovan nämnda skolformer och årskurser görs i 10 kap. 13, 16 och 19 §§, 11 kap. 16, 19 och 22 §§, 12 kap. 13, 16 och 19 §§ samt 13 kap. 13, 17 a och 20 §§, se kommentarerna till dessa paragrafer. I övrigt gäller de bestämmelser som gäller generellt vid betygssättning i skollagen och i andra författningar.

Paragrafen behandlas i avsnitt 4.

10 kap.

13 § I årskurs 1–5 ska läraren en gång per läsår, vid ett av utvecklingssamtalen, i en skriftlig individuell utvecklingsplan

1. ge omdömen om elevens kunskapsutveckling i förhållande till kunskapskraven i de ämnen som eleven får undervisning i, och

2. sammanfatta vilka insatser som behövs för att eleven ska nå kunskapskraven och i övrigt utvecklas så långt som möjligt inom ramen för läroplanen.

Den individuella utvecklingsplanen får även innehålla omdömen om elevens utveckling i övrigt inom ramen för läroplanen, om rektorn beslutar det. Överenskommelser mellan läraren, eleven och elevens vårdnadshavare vid utvecklingssamtalet ska alltid dokumenteras i utvecklingsplanen. Rektorn beslutar om utformningen av sådan skriftlig information som ges i utvecklingsplanen.

Skriftlig information om elevens skolgång får ges även vid andra tillfällen än vid ett utvecklingssamtal.

Om ett åtgärdsprogram utarbetas behöver inte den skriftliga individuella utvecklingsplanen innehålla en sammanfattning av vilka insatser i form av särskilt stöd som eleven behöver för att nå kunskapskraven.

Om en elev ges betyg i årskurs 4 och 5 gäller inte skyldigheten enligt första stycket i de aktuella årskurserna.

Paragrafen innehåller bestämmelser som reglerar innehållet i den skriftliga individuella utvecklingsplan som ska upprättas för varje elev i samband med utvecklingssamtalet i grundskolan. Paragrafen anger också i vilka årskurser som en sådan plan ska upprättas.

Femte stycket är nytt och innebär att om en elev ges betyg i årskurs 4 och 5 i enlighet med ett beslut av rektorn med stöd av 3 kap. 14 a §, så gäller inte skyldigheten att upprätta en skriftlig individuell utvecklingsplan. Det är dock möjligt att upprätta sådana planer om rektorn bedömer att eleverna har behov av detta.

Paragrafen behandlas i avsnitt 4.

16 § *Om betyg sätts i årskurs 4 och 5 ska betyg sättas i slutet av varje termin i de ämnen som eleven har fått undervisning i under terminen.*

Om undervisningen i naturorienterade ämnen och samhällsorienterade ämnen i huvudsak varit ämnesövergripande fram till och med slutet av aktuell årskurs, får rektorn dock besluta att ett sammanfattande betyg ska sättas för dessa respektive ämnen i den aktuella årskursen.

Paragrafen är *ny* och innehåller bestämmelser som gäller när en rektor har beslutat om att betyg ska sättas i årskurs 4 och 5 i grundskolan. Paragrafen reglerar tidpunkten för när betyg ska sättas i årskurs 4 och 5 och innehåller särskilda bestämmelser om de naturorienterade och samhällsorienterade ämnena. Paragrafen motsvarar i princip 15 § som gäller årskurs 6.

I första stycket anges att om betyg sätts i årskurs 4 och 5 ska betyg sättas i slutet av varje termin i årskurs 4 och 5 i de ämnen som eleven har fått undervisning i under terminen.

Av andra stycket framgår att det i årskurserna 4 och 5, på motsvarande sätt som gäller för betyg i årskurs 6, som alternativ till ämnesbetyg får sättas ett sammanfattande betyg för naturorienterade och samhällsorienterade ämnen i fall där undervisningen i ämnena i huvudsak har varit äm-

nesövergripande fram till slutet av årskurs 4 och 5. Sammanfattande betyg kan alltså sättas höst- och vårterminen i årskurs 4 och 5. Det är rektorn som beslutar om det ska sättas sammanfattande betyg. Av 4 § första stycket framgår att med naturorienterande ämnen avses biologi, fysik och kemi och med samhällsorienterande ämnen avses geografi, historia, religionskunskap och samhällskunskap.

Paragrafen behandlas i avsnitt 4.

19 § När betyg sätts innan ett ämne har avslutats, ska betygssättningen bygga på en bedömning av de kunskaper som eleven inhämtat i ämnet till och med den aktuella terminen.

Vid bedömningen ska elevens kunskaper

1. i årskurs 4 och 5, om betyg sätts i dessa årskurser, ställas i relation till de kunskapskrav som en elev ska ha uppnått vid betygstillfället i förhållande till kunskapskraven i årskurs 6,

2. i årskurs 6 ställas i relation till de kunskaper en elev ska ha uppnått vid betygstillfället i förhållande till kunskapskraven i årskurs 6, och

3. efter årskurs 6 ställas i relation till de kunskaper en elev ska ha uppnått vid betygstillfället i förhållande till kunskapskraven i årskurs 9.

Paragrafen innehåller bestämmelser om vilka kunskapskrav som bedömningen ska bygga på vid betygssättningen innan ett ämne har avslutats i grundskolan.

Andra stycket punkt 1 som är *ny* anger vilka kunskapskrav som ska gälla om betyg på skolenheten sätts i årkurs 4 och 5. Bedömningen av elevens kunskaper ska i årskurs 4 och 5 ställas i relation till de kunskaper som en elev ska ha uppnått vid betygstillfället i förhållande till kunskapskraven i årskurs 6. Det är samma princip som vid betygssättning i t.ex. årskurs 7 och 8, där elevens kunskaper ska ställas i relation till de kunskaper som en elev ska ha uppnått vid betygstillfället i förhållande till kunskapskraven i årskurs 9.

I övrigt har paragrafens punkter i andra stycket disponerats om till följd av att den nya punkt 1 har lagts till före de tidigare punkterna. Det gör att tidigare punkt 1 nu är *punkt 2* och tidigare punkt 2 nu är *punkt 3*. Det är enbart numreringen som är ändrad och de nya punkterna 2 och 3 har samma innehåll som tidigare.

Paragrafen behandlas i avsnitt 4.

11 kap.

16 § I årskurs 1–5 ska läraren en gång per läsår, vid ett av utvecklingssamtalen, i en skriftlig individuell utvecklingsplan

1. ge omdömen om elevens kunskapsutveckling i förhållande till kunskapskraven i de ämnen eller ämnesområden som eleven får undervisning i, och

2. sammanfatta vilka insatser som behövs för att eleven ska nå kunskapskraven och i övrigt utvecklas så långt som möjligt inom ramen för läroplanen.

Den individuella utvecklingsplanen får även innehålla omdömen om elevens utveckling i övrigt inom ramen för läroplanen, om rektorn beslutar det. Överenskommelser mellan läraren, eleven och elevens vårdnadshavare vid utvecklingssamtalet ska alltid dokumenteras i utvecklingsplanen. Rektorn beslutar om utformningen av sådan skriftlig information som ges i utvecklingsplanen.

Skriftlig information om elevens skolgång får ges även vid andra tillfällen än vid ett utvecklingssamtal.

Om ett åtgärdsprogram utarbetas behöver inte den skriftliga individuella utvecklingsplanen innehålla en sammanfattning av vilka insatser i form av särskilt stöd som eleven behöver för att nå kunskapskraven.

Om en elev ges betyg i årskurs 4 och 5 gäller inte skyldigheten enligt första stycket i de aktuella årskurserna.

Paragrafen innehåller bestämmelser som reglerar innehållet i den skriftliga individuella utvecklingsplan som ska upprättas för varje elev i samband med utvecklingssamtalet i grundsärskolan. Paragrafen anger också i vilka årskurser som en sådan plan ska upprättas.

Femte stycket är nytt och anger att om en elev ges betyg i årskurs 4 och 5 i enlighet med 3 kap. 14 a §, så gäller inte skyldigheten att upprätta en skriftlig individuell utvecklingsplan. Det är dock möjligt att upprätta sådana planer om skolans rektor bedömer att eleverna har behov av detta.

Paragrafen behandlas i avsnitt 4.

19 § Om en elev eller elevens vårdnadshavare begär det, ska betyg sättas i grundsärskolans ämnen.

Betyg ska sättas i slutet av varje termin från och med årskurs 6 i de ämnen som eleven har fått undervisning i under terminen.

Om betyg sätts i årskurs 4 och 5 ska betyg sättas i slutet av varje termin i de ämnen som eleven har fått undervisning i under terminen.

Paragrafen innehåller bestämmelser om när betyg ska sättas i grundsärskolan.

I tredje stycket som är nytt anges att om betyg sätts i årskurs 4 och 5 ska betyg sättas i slutet av varje termin i årskurs 4 och 5 i de ämnen som eleven har fått undervisning i under terminen.

Paragrafen behandlas i avsnitt 4.

22 § När betyg sätts innan ett ämne har avslutats, ska betygssättningen bygga på en bedömning av de kunskaper som eleven inhämtat i ämnet till och med den aktuella terminen.

Vid bedömningen ska elevens kunskaper

1. i årskurs 4 och 5, om betyg sätts i dessa årskurser, ställas i relation till de kunskapskrav som en elev ska ha uppnått vid betygstillfället i förhållande till kunskapskraven i årskurs 6,

2. i årskurs 6 ställas i relation till de kunskaper en elev ska ha uppnått vid betygstillfället i förhållande till kunskapskraven i årskurs 6, och

3. efter årskurs 6 ställas i relation till de kunskaper en elev ska ha uppnått vid betygstillfället i förhållande till kunskapskraven i årskurs 9.

Paragrafen innehåller bestämmelser om vilka kunskapskrav som bedömningen ska bygga på vid betygssättningen innan ett ämne har avslutats i grundsärskolan.

Andra stycket punkt 1 som är ny anger vilka kunskapskrav som ska gälla om betyg på skolenheten sätts i årskurs 4 och 5. Bedömningen av elevens kunskaper ska i årskurs 4 och 5 ställas i relation till de kunskaper som en elev ska ha uppnått vid betygstillfället i förhållande till kunskapskraven i årskurs 6. Det är samma princip som vid betygssättning i t.ex. årskurs 7 och 8, där elevens kunskaper ska ställas i relation till de kunskaper som en elev ska ha uppnått vid betygstillfället i förhållande till kunskapskraven i årskurs 9.

I övrigt har paragrafens punkter i andra stycket disponerats om till följd av att den nya punkt 1 har lagts till före de tidigare punkterna. Det gör att tidigare punkt 1 nu är *punkt 2* och tidigare punkt 2 nu är *punkt 3*. Det är enbart numreringen som är ändrad och de nya punkterna 2 och 3 har samma innehåll som tidigare.

Paragrafen behandlas i avsnitt 4.

12 kap.

13 § I årskurs 1–6 ska läraren en gång per läsår, vid ett av utvecklingssamtalen, i en skriftlig individuell utvecklingsplan

1. ge omdömen om elevens kunskapsutveckling i förhållande till kunskapskraven i de ämnen eller ämnesområden som eleven får undervisning i, och

2. sammanfatta vilka insatser som behövs för att eleven ska nå kunskapskraven och i övrigt utvecklas så långt som möjligt inom ramen för läroplanen.

Den individuella utvecklingsplanen får även innehålla omdömen om elevens utveckling i övrigt inom ramen för läroplanen, om rektorn beslutar det. Överenskommelser mellan läraren, eleven och elevens vårdnadshavare vid utvecklingssamtalet ska alltid dokumenteras i utvecklingsplanen. Rektorn beslutar om utformningen av sådan skriftlig information som ges i utvecklingsplanen.

Skriftlig information om elevens skolgång får ges även vid andra tillfällen än vid ett utvecklingssamtal.

Om ett åtgärdsprogram utarbetas behöver inte den skriftliga individuella utvecklingsplanen innehålla en sammanfattning av vilka insatser i form av särskilt stöd som eleven behöver för att nå kunskapskraven.

Om en elev ges betyg i årskurs 5 och 6 gäller inte skyldigheten enligt första stycket i de aktuella årskurserna.

Paragrafen innehåller bestämmelser som reglerar innehållet i den skriftliga individuella utvecklingsplan som ska upprättas för varje elev i samband med utvecklingssamtalet i specialskolan. Paragrafen anger också i vilka årskurser som en sådan plan ska upprättas.

Femte stycket är nytt och innebär att om en elev ges betyg i årskurs 4 och 5 i enlighet med ett beslut av rektorn med stöd av 3 kap. 14 a §, så gäller inte skyldigheten att upprätta en skriftlig individuell utvecklingsplan. Det är dock möjligt att upprätta sådana planer om rektorn bedömer att eleverna har behov av detta.

Paragrafen behandlas i avsnitt 4.

16 § *Om betyg sätts i årskurs 5 och 6 ska betyg sättas i slutet av varje termin i de ämnen som eleven har fått undervisning i under terminen.*

Om undervisningen i naturorienterade ämnen och samhällsorienterade ämnen i huvudsak varit ämnesövergripande fram till och med slutet av aktuell årskurs, får rektorn dock besluta att ett sammanfattande betyg ska sättas för dessa respektive ämnen i den aktuella årskursen.

Paragrafen är *ny* och innehåller bestämmelser som gäller när rektorn har beslutat om att betyg ska sättas i årskurs 5 och 6 i specialskolan. Paragrafen reglerar tidpunkten för när betyg ska sättas i årskurs 5 och 6 och innehåller särskilda bestämmelser om de naturorienterade och samhällsorienterade ämnena. Paragrafen motsvarar i princip 15 § som gäller årskurs 7.

I *första stycket* anges att om betyg sätts i årskurs 5 och 6 så ska betyg sättas i slutet av varje termin i årskurs 5 och 6 i de ämnen som eleven har fått undervisning i under terminen.

Av *andra stycket* framgår att det i årskurserna 5 och 6, att på motsvarande sätt som gäller för betyg i årskurs 7, som alternativ till ämnesbetyg får sättas ett sammanfattande betyg för naturorienterande och samhällsorienterande ämnen i fall där undervisningen i ämnena i huvudsak har varit ämnesövergripande fram till slutet av årskurs 5 och 6. Sammanfattande betyg kan alltså sättas höst- och vårterminen i årskurs 5 och 6. Det är rektorn som beslutar om det ska sättas sammanfattande betyg. Av 4 § första stycket framgår att med naturorienterande ämnen avses biologi, fysik, och kemi och med samhällsorienterande ämnen avses geografi, historia, religionskunskap och samhällskunskap.

Paragrafen behandlas i avsnitt 4.

19 § När betyg sätts innan ett ämne har avslutats, ska betygssättningen bygga på en bedömning av de kunskaper som eleven inhämtat i ämnet till och med den aktuella terminen.

Vid bedömningen ska elevens kunskaper

1. i årskurs 5 och 6 om betyg sätts i dessa årskurser, ställas i relation till de kunskapskrav som en elev ska ha uppnått vid betygstillfället i förhållande till kunskapskraven i årskurs 7,

2. i årskurs 7 ställas i relation till de kunskaper en elev ska ha uppnått vid betygstillfället i förhållande till kunskapskraven i årskurs 7, och

3. efter årskurs 7 ställas i relation till de kunskaper en elev ska ha uppnått vid betygstillfället i förhållande till kunskapskraven i årskurs 10.

Paragrafen innehåller bestämmelser om vilka kunskapskrav som bedömningen ska bygga på vid betygssättningen innan ett ämne har avslutats i specialskolan.

Andra stycket punkt 1 som är *ny* anger vilka kunskapskrav som ska gälla om betyg på skolenheten sätts i årskurs 5 och 6. Bedömningen av elevens kunskaper ska i årskurs 5 och 6 ställas i relation till de kunskaper som en elev ska ha uppnått vid betygstillfället i förhållande till kunskapskraven i årskurs 7. Det är samma princip som vid betygssättning efter årskurs 7, där elevens kunskaper ska ställas i relation till de kunskaper som en elev ska ha uppnått vid betygstillfället i förhållande till kunskapskraven i årskurs 10.

I övrigt har paragrafens punkter i andra stycket disponerats om till följd av att den nya punkt 1 har lagts till före de tidigare punkterna. Det gör att tidigare punkt 1 nu är *punkt 2* och tidigare punkt 2 nu är *punkt 3*. Det är enbart numreringen som är ändrad och de nya punkterna 2 och 3 har samma innehåll som tidigare.

Paragrafen behandlas i avsnitt 4.

13 kap.

13 § I årskurs 1–5 ska läraren en gång per läsår, vid ett av utvecklingssamtalen, i en skriftlig individuell utvecklingsplan

1. ge omdömen om elevens kunskapsutveckling i förhållande till kunskapskraven i de ämnen som eleven får undervisning i, och

2. sammanfatta vilka insatser som behövs för att eleven ska nå kunskapskraven och i övrigt utvecklas så långt som möjligt inom ramen för läroplanen.

Den individuella utvecklingsplanen får även innehålla omdömen om elevens utveckling i övrigt inom ramen för läroplanen, om rektorn beslutar det. Överenskommelser mellan läraren, eleven och elevens vårdnadshavare vid utvecklingssamtalet ska alltid dokumenteras i utvecklingsplanen. Rektorn beslutar om utformningen av sådan skriftlig information som ges i utvecklingsplanen.

Skriftlig information om elevens skolgång får ges även vid andra tillfällen än vid ett utvecklingssamtal.

Om ett åtgärdsprogram utarbetas behöver inte den skriftliga individuella utvecklingsplanen innehålla en sammanfattning av vilka insatser i form av särskilt stöd som eleven behöver för att nå kunskapskraven.

Om en elev ges betyg i årskurs 4 och 5 gäller inte skyldigheten enligt första stycket i de aktuella årskurserna.

Paragrafen innehåller bestämmelser som reglerar innehållet i den skriftliga individuella utvecklingsplan som ska upprättas för varje elev i samband med utvecklingssamtalet i sameskolan. Paragrafen anger också i vilka årskurser som en sådan plan ska upprättas.

Femte stycket är nytt och innebär att om en elev ges betyg i årskurs 4 och 5 i enlighet med ett beslut av rektorn med stöd av 3 kap. 14 a §, så gäller inte skyldigheten att upprätta en skriftlig individuell utvecklingsplan. Det är dock möjligt att upprätta sådana planer om rektorn bedömer att eleverna har behov av detta.

Paragrafen behandlas i avsnitt 4.

17 a § *Om betyg sätts i årskurs 4 och 5 ska betyg sättas i slutet av varje termin i de ämnen som eleven har fått undervisning i under terminen.*

Om undervisningen i naturorienterade ämnen och samhällsorienterade ämnen i huvudsak varit ämnesövergripande fram till och med slutet av aktuell årskurs, får rektorn dock besluta att ett sammanfattande betyg ska sättas för dessa respektive ämnen i den aktuella årskursen.

Paragrafen är ny och innehåller bestämmelser som gäller när rektorn har beslutat om att betyg ska sättas i årskurs 4 och 5 i sameskolan. Paragrafen reglerar tidpunkten för när betyg ska sättas i årskurs 4 och 5 och innehåller särskilda bestämmelser om de naturorienterade och samhällsorienterade ämnena. Paragrafen motsvarar i princip 15 § som gäller årskurs 6.

I *första stycket* anges att om betyg sätts i årskurs 4 och 5 så ska betyg sättas i slutet av varje termin i årskurs 4 och 5 i de ämnen som eleven har fått undervisning i under terminen.

Av *andra stycket* framgår att det i årskurserna 4 och 5, på motsvarande sätt som gäller för betyg i årskurs 6, som alternativ till ämnesbetyg får sättas ett sammanfattande betyg för naturorienterade och samhällsorienterade ämnen i fall där undervisningen i ämnena i huvudsak har varit ämnesövergripande fram till slutet av årskurs 4 och 5. Sammanfattande betyg kan alltså sättas höst- och vårterminen i årskurs 4 och 5. Det är rektorn som beslutar om det ska sättas sammanfattande betyg. Av 4 § första stycket framgår att med naturorienterade ämnen avses biologi, fysik, och kemi och med samhällsorienterade ämnen avses geografi, historia, religionskunskap och samhällskunskap.

Paragrafen behandlas i avsnitt 4.

20 § När betyg sätts innan ett ämne har avslutats, ska betygssättningen bygga på en bedömning av de kunskaper som eleven inhämtat i ämnet till och med den aktuella terminen.

Vid bedömningen ska elevens kunskaper

1. i årskurs 4 och 5, om betyg sätts i dessa årskurser, ställas i relation till de kunskapskrav som en elev ska ha uppnått vid betygstillfället i förhållande till kunskapskraven i årskurs 6, och

2. i årskurs 6 ställas i relation till de kunskaper en elev ska ha uppnått vid betygstillfället i förhållande till kunskapskraven i årskurs 6.

Paragrafen innehåller bestämmelser om vilka kunskapskrav som bedömningen ska bygga på vid betygssättningen innan ett ämne har avslutats i sameskolan. Paragrafen har ändrats med anledning av att en möjlighet att sätta betyg i årskurs 4 och 5 nu införs. Den har strukturerats om så att den efterliknar motsvarande bestämmelser i 10 kap. 19 §, 11 kap. 22 § samt 12 kap. 19 §.

Första stycket anger att när betyg sätts innan ett ämne har avslutats, ska betygssättningen bygga på en bedömning av de kunskaper som eleven inhämtat i ämnet till och med den aktuella terminen.

Andra stycket punkt 1 som är *ny* anger vilka kunskapskrav som ska gälla om betyg på skolenheten sätts i årskurs 4 och 5. Bedömningen av elevens kunskaper ska i årskurs 4 och 5 ställas i relation till de kunskaper som en elev ska ha uppnått vid betygstillfället i förhållande till kunskapskraven i årskurs 6.

I *punkt 2* har samma innehåll som tidigare och anger att elevens kunskaper i årskurs 6 ska ställas i relation till de kunskaper en elev ska ha uppnått vid betygstillfället i förhållande till kunskapskraven i årskurs 6.

Paragrafen behandlas i avsnitt 4.

Referenser

Budgetpropositionen för 2020 (prop. 2019/20:1 utg.omr. 16).

Departementspromemorian En bättre skolstart för alla: bedömning och betyg för progression i lärandet (U2014/4873/S).

Departementspromemorian Möjlighet till betyg från årskurs 4 (U2019/04190/S).

Januariavtalet. Utkast till sakpolitisk överenskommelse mellan Socialdemokraterna, Centerpartiet, Liberalerna och Miljöpartiet de gröna.

Propositionen Den nya skollagen – för kunskap, valfrihet och trygghet (2009/10:165).

Propositionen En försöksverksamhet med betyg från och med årskurs 4 (2016/17:46).

Propositionen Minskade krav på dokumentation i skolan (2012/13:195).

Skolverket (2016a). PISA 2015. 15-åringars kunskaper i naturvetenskap, läsförståelse och matematik.

Skolverket (2016b). TIMSS 2015. Svenska grundskoleelevers kunskaper i matematik och naturvetenskap i ett internationellt perspektiv.

Skolverket (2017). PIRLS 2016. Läsförståelse hos svenska elever i årskurs 4 i ett internationellt perspektiv.

Skolverket (2017). Utvärdering av betyg från årskurs 6.

Skolverket (2019). PISA 2018. 15-åringars kunskaper i läsförståelse, matematik och naturvetenskap.

Skolverket, <http://www.skolverket.se/statistik>.

Skolverkets uppdrag att utvärdera införandet av betyg från årskurs 6 (U2015/03990/S).

Överenskommelse mellan Socialdemokraterna, Moderata samlingspartiet, Miljöpartiet de gröna, Centerpartiet, Liberalerna och Kristdemokraterna om ett antal förslag som rör målstyrning och utvärdering i grundskolan (U2015/774/S).